

พัฒนาการทางความคิดในการศึกษาชีวิตคนเมือง

The Development of Concepts
in the Study of Urban People

ดร. นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

Narupon Duangwises, Ph.D.

Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการทบทวนตรวจสอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้วิเคราะห์สังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่เมืองอุตสาหกรรมสมัยใหม่ในสังคมตะวันตก โดยเริ่มมีงานศึกษาตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบัน ภายใต้แนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างกันซึ่งมีผลต่อการสร้างคำอธิบายและความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตคนเมืองที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าการใช้ทฤษฎีเหล่านั้นสัมพันธ์กับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ความรู้เกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตคนเมืองจึงถูกประกอบสร้างขึ้นภายใต้สมมติฐานเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางอารยธรรมและความเสื่อมถอยของคุณค่าทางศีลธรรม รวมถึงความไม่เท่าเทียมและความขัดแย้งในการดำรงชีวิตของกลุ่มคนที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งยังคงเป็นข้อโต้เถียงกันอยู่ในปัจจุบัน

คำสำคัญ: เมือง, ชีวิตคนเมือง, แนวคิดทฤษฎี

Abstract

This paper investigates and reconsiders the theoretical concepts that were used to analyze and explain the human culture and society found in modern western industrialized urban setting. The urban studies began since the late 19th century to the present day within the different concepts and theories that generate the various explanations and understanding of urban life. In addition, it indicates that the implementation of theories is indistinguishably accorded to the changing social context in different times. Thus, the knowledge of urban society, culture and lifestyle is constructed by the assumption of what civilization and human progress is and how moral value has degenerated. As the problem of social conflict and inequality in diverse group of people. These kind of arguments still persist in the present.

Keywords: Urban, Urban People, Theoretical Concepts

เกริ่นนำ

“เมือง” เป็นปรากฏการณ์ที่ซ้อนทับกันในหลายมิติทั้งทางกายภาพ สังคม และวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ดังนั้น การศึกษาชีวิตคนในเมืองจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ไม่ใช่เฉพาะการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของคนเท่านั้น หากแต่ยังเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อม คนกับวิถีชีวิตและการทำมาหากิน คนกับประสบการณ์และความทรงจำ คนกับการใช้อำนาจและกฎระเบียบ ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้จะนำไปสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับกรอบแนวคิดทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรมที่นักวิชาการด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยานำไปวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตคนในเมือง บทความนี้นำเสนอการทบทวนตรวจสอบแนวคิดทฤษฎีเหล่านี้ตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงปัจจุบัน เพื่อทำความเข้าใจว่ามีกระบวนการทัศน์อะไรที่มีอิทธิพลต่อการอธิบาย “ความเป็นเมือง” และ “ชีวิตคนเมือง” ตลอดจนค้นหาทิศทางการศึกษาวัฒนธรรมและชีวิตคนเมืองที่ดำเนินไปภายใต้กระบวนการทัศน์เหล่านั้น และอิทธิพลต่อการศึกษาเรื่องเมืองในปัจจุบัน รวมทั้งการเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นกับสังคมเมืองในคริสต์ศตวรรษที่ 21

ทศวรรษ 1870-1890 เมืองอุตสาหกรรมที่สกปรกและอันตราย

ในปี ค.ศ. 1885 หนังสือเรื่อง *The Condition of the Working Class in England* ของ Friedrich Engels นักปรัชญาชาวเยอรมัน ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษและตีพิมพ์ในสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1887 ตีพิมพ์ในอังกฤษ ปี ค.ศ. 1891 หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นครั้งแรกเป็นภาษาเยอรมันในปี ค.ศ. 1844 เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพชีวิตของชนชั้นแรงงานในเมืองแมนเชสเตอร์และเบอร์มิงแฮม ประเทศอังกฤษ ซึ่ง Engels ได้เข้ามาอยู่อาศัยและสังเกตเห็นชีวิตทุกข์ยากของแรงงานที่ต้อง

เผชิญหน้ากับการปฏิวัติอุตสาหกรรมและโรคภัยไข้เจ็บ Engels เห็นว่าแรงงานเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตที่ตกต่ำและมีอัตราการเสียชีวิตสูงจากโรคภัย เช่น ไข้ทรพิษ โรคหัด โรคชั๊กกระดูก และโรคไอกรน เป็นต้น สภาพดังกล่าวนี้ทำให้ Engels เชื่อว่าการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมคือสาเหตุสำคัญที่ทำให้แรงงานมีชีวิตที่เสี่ยงและยากจน ในแง่นี้ ทำให้เมืองอุตสาหกรรมถูกมองว่าเป็นพื้นที่ที่ไม่ปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมที่สกปรก และไม่เหมาะสำหรับการอยู่อาศัย คำอธิบายในหนังสือของ Engels ถือเป็นการศึกษาสังคมวิทยาเมืองเล่มแรกที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการวิพากษ์การปฏิวัติอุตสาหกรรมที่ถูกมองว่าเป็นกระบวนการบ่อนทำลายชีวิตของมนุษย์ นักวิชาการที่ต่อต้านระบบทุนนิยมและอุตสาหกรรม เช่น Karl Marx ได้ใช้หนังสือของ Engels ในการวิพากษ์วิจารณ์สังคมที่แบ่งแยกชนชั้น และเรียกร้องให้ชนชั้นแรงงานลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้มีความเท่าเทียม

การเกิดขึ้นของเมืองอุตสาหกรรมในอังกฤษ ถือเป็นปรากฏการณ์ของการเติบโตของเมืองและการเกิดขึ้นของชนชั้นแรงงานจำนวนมาก Engels ถือเป็นนักวิชาการรุ่นแรกๆ ที่พยายามศึกษาชีวิตแรงงานในเมืองด้วยวิธีการทางชาติพันธุ์และเก็บข้อมูลภาคสนาม พร้อมกับสร้างแนวคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกลายเป็นเมือง การปฏิวัติอุตสาหกรรม ระบบทุนนิยมแบบผูกขาด และการแบ่งชนชั้นทางสังคม พร้อมกับการชี้ให้เห็นสภาพชีวิตของคนในมิติเศรษฐกิจ การทำมาหากิน ค่าครองชีพ สุขภาพ ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม ความแออัด มลพิษ และความปลอดภัยในชีวิต ซึ่งนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ในสังคมเมืองสมัยใหม่ที่ถูกมองว่ามีแนวโน้มที่แย่ลง อย่างไรก็ตาม ความคิดของ Engels มุ่งที่จะเห็นออกเห็นใจชนชั้นแรงงานที่ยากจนและวิจารณ์ชนชั้นกลางและกลุ่มนายทุนที่มีอำนาจ มีชีวิตสุขสบายและฟุ่มเฟือย พร้อมทั้งเรียกร้องให้ชนชั้นแรงงานรวมตัวกันเพื่อต่อสู้กับชนชั้นนายทุนเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเองให้

ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีการตั้งคำถามว่าการศึกษาของ Engels เป็นการวิเคราะห์สังคม หรือเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ (radical propaganda) เพื่อโจมตีชนชั้นนายทุนและชักจูงให้เกิดการปฏิรูปสังคม ซึ่ง Engels เชื่อว่าเมืองอุตสาหกรรมสมัยใหม่คือความโหดร้ายที่รัฐร่วมมือกับนายทุนเพื่อตักตวงผลกำไรของตัวเองและปล่อยให้แรงงานจำนวนมากล้มตายและอยู่ในความหายนะ หรือเปรียบเสมือน “การฆาตกรรมหมู่” (Clark and Foster, 2006: 385)

ด้วยกระบวนทัศน์แบบวัตถุนิยมเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Materialism) ทำให้ Engels วิเคราะห์ชีวิตคนเมืองในมิติความสัมพันธ์เชิงวัตถุ ซึ่งมนุษย์จะผลิตและใช้วัตถุสิ่งของเพื่อการดำรงชีพ ในความสัมพันธ์เชิงวัตถุนี้ มนุษย์จะใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจในการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคม นำไปสู่ความแตกต่างและความไม่เท่าเทียมระหว่างชนชั้น (Coburn, 2014) กระบวนทัศน์นี้ได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการ ซึ่งเชื่อว่าสังคมมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นจากรูปแบบการผลิตและการใช้ทรัพยากร การอธิบายสังคมด้วยกระบวนทัศน์นี้ถูกโจมตีว่าให้ความสำคัญแต่เพียงความขัดแย้งทางชนชั้น และมองข้ามความไม่เท่าเทียมกันในมิติอื่น ๆ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา เพศภาวะและเพศวิถี เป็นต้น Folbre (2009) และ Saegert (2016) วิจารณ์ว่าความคิดของ Engels เป็นความคิดของชายเป็นใหญ่ที่มองไม่เห็นสถานะของผู้หญิง ทำให้ Engels เชื่อว่าแรงงานเพศชายเท่านั้นที่จะสามารถลุกขึ้นมาปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม ดังนั้น การศึกษาชีวิตคนเมืองจึงควรมองความซับซ้อนของความไม่เท่าเทียมจากหลายมิติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เปลี่ยนไป (Hacking, 2002; Bennerji, 2005)

ในแวดวงมานุษยวิทยา หนังสือที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาคือเรื่อง Community and Society (1887) ของนักสังคมวิทยา Ferdinand Tönnies

ซึ่งมีการอธิบายเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างชุมชนจารีตประเพณีแบบเกษตรกรรมที่ทุกคนมีจิตสำนึกร่วมของการเป็นญาติพี่น้อง กับชุมชนเมืองแบบทุนนิยมที่ผู้คนต่างคนต่างอยู่ ไม่มีความผูกพันให้กัน รวมทั้งหนังสือของ Emile Durkheim เรื่อง Suicide (1897) ที่อธิบายถึงสภาพชีวิตเมืองสมัยใหม่ที่คนแต่ละคนอยู่อย่างโดดเดี่ยวอ้างว้างและเผชิญกับปัญหาสังคมมากมาย จนนำไปสู่การฆ่าตัวตาย งานเขียนทางสังคมวิทยาเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการศึกษาวีชีวิตเมืองของนักมานุษยวิทยา และทำให้เกิดการอธิบายเมืองในลักษณะของ “ความไร้ระเบียบ” ที่คนแต่ละคนมีอิสระในตัวเอง ปราศจากการเคารพกฎเกณฑ์ และไม่ต้องมีความผูกพันต่อกัน

ทศวรรษ 1900-1920 นิเวศวิทยาเมือง คนชายขอบและความแปลกแยก

ในการศึกษาทางมานุษยวิทยา ความสนใจเกี่ยวกับผู้คนที่ย้ายอยู่ในเมืองเริ่มจากการมองแบบนิเวศวิทยาเมือง (Urban Ecology) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ริเริ่มโดยนักสังคมวิทยาในมหาวิทยาลัยชิคาโก (Jones and Rodgers, 2016) แนวคิดนี้มองว่าเมืองเปรียบเสมือน “ระบบนิเวศ” ที่ถูกแบ่งพื้นที่ให้มีการทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ (Prato and Pardo, 2013: 82) ประเด็นการศึกษาในระยะแรก ๆ จะเกี่ยวข้องกับชีวิตและการปรับตัวของผู้อพยพชาวโปแลนด์ที่เข้ามาอาศัยในสหรัฐอเมริกา โดยดำรงชีพด้วยการเป็นแรงงานและสร้างกลุ่มของตัวเองในเมืองอุตสาหกรรมในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Park (1915), Anderson (1923), Thrasher (1927), Cressey (1928), Wirth (1928), Zorbaugh (1929) และ Shaw (1930) ความสนใจหลักในช่วงนี้จะมุ่งไปที่แหล่งที่อยู่อาศัยของคน ซึ่งมีความแออัดและมีสภาพเสื่อมโทรม จนถูกมองว่าเป็น “ปัญหาสังคม” รวมทั้งสนใจการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในเมือง เป็นความพยายามที่จะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนเมืองที่มีได้แยกขาดออกจากกัน แต่

การศึกษาดังกล่าวยังคงอยู่ใต้อิทธิพลทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ซึ่งเฟื่องฟูและแพร่หลายในหมู่นักมานุษยวิทยาชั้นนำหลายคน เช่น Franz Boas และ Alfred Radcliffe-Brown

ในปี 1903 George Simmel (1903) เขียนบทความเรื่อง *The Metropolis and Mental Life* อธิบายให้เห็นสภาพชีวิตของคนที่อยู่อาศัยอยู่ในเมืองในช่วงเปลี่ยนเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งมีประชากรอพยพหลั่งไหลเข้ามาอยู่ในเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เมืองกลายเป็นมหานครขนาดใหญ่ สิ่งก็ตามมาก็คือ คนจะใช้ชีวิตด้วยโลกทัศน์ที่เปลี่ยนไป โดยหันไปพึ่งความเจริญทางวัตถุมากขึ้น ประเด็นนี้ Simmel ชี้ให้เห็นว่าชีวิตของคนเมืองจะมีความเป็นปัจเจกนิยมสูงและให้ความสำคัญต่อตัวเองมากกว่าผู้อื่น ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นวางอยู่บนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางวัตถุมากกว่าความเห็นอกเห็นใจ คนแต่ละคนจะมีความสัมพันธ์กันแบบผิวเผิน ชั่วครั้งชั่วคราว ขาดความเชื่อมั่นและความผูกพันที่มีต่อกัน คนแต่ละคนจะเป็นคนแปลกหน้าของกันและกัน ซึ่งต่างไปจากความสัมพันธ์ในสังคมหมู่บ้านชนบทขนาดเล็ก ทำให้เกิดการเปรียบเทียบว่าชีวิตคนเมืองเป็นชีวิตที่ต้องแข่งขันและอันตราย ส่วนชีวิตคนในชนบทเป็นชีวิตที่สงบสุขและปลอดภัย คำอธิบายดังกล่าวนี้กลายเป็นบรรทัดฐานในการนิยามสังคมเมืองและคุณภาพชีวิตของคนซึ่งต้องทำงานตามเวลาเสมือนเครื่องจักรในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่ง Simmel เปรียบเปรยว่าเป็นชีวิตที่น่าเบื่อ ฉาบฉวย เฉื่อยชา ไม่แจ่มใส และแปลกแยก สิ่งเหล่านี้คือรากเหง้าของปัญหาที่เกิดกับชีวิตสมัยใหม่ แต่ในอดีต ด้านหนึ่งเมืองได้สร้างอิสระเสรีให้กับบุคคลในการที่จะเลือกสิ่งๆ ที่ตนเองชอบและปรารถนา ซึ่ง Simmel วิเคราะห์ว่าคนเมืองจะเป็นผู้แสวงหาสิ่งที่ตัวเองต้องการ และในการแสวงหาเหล่านั้น บุคคลจะต้องแข่งขันกับคนอื่น ๆ ทำให้จะต้องเร่งพัฒนาตัวเองให้มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเพื่อไปให้ถึงเป้าหมายที่วางไว้ พร้อมทั้งต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเองให้อยู่รอดในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คุณลักษณะดังกล่าวนี้เป็น

องค์ประกอบของ “ปัญญาชน” หรือ ลัทธิปัญญานิยม (Intellectualism) ซึ่งสร้างมนุษย์ให้กลายเป็นผู้ที่ต้องจัดระเบียบตัวเองให้เหมาะกับการแข่งขันเชิงเศรษฐกิจและสังคม

ทฤษฎีคนเมืองของ Simmel คือกรอบความคิดที่เชื่อว่ามนุษย์เป็น ผู้ที่ต้องพัฒนาสติปัญญาและใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ความรู้สึกในการ จัดการสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์สูงสุดที่เป็นรูปธรรม (Utility Maximization) การเป็นคนเมืองในลักษณะนี้จะให้ความสำคัญกับ ความสำเร็จทางวัตถุและมูลค่าของเงินตรา ซึ่งการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ จะต้องวางอยู่บนสิ่งที่ทดแทนกันได้อย่างเท่าเทียม ความสัมพันธ์ทางสังคม จึงดำเนินไปด้วยการประเมินผลดีและผลเสียที่วัดได้ในเชิงปริมาณและ ประโยชน์ที่จับต้องได้ที่บุคคลจะได้รับ สิ่งเหล่านี้คือภาพสะท้อนของ อิทธิพลความรู้วิทยาศาสตร์ที่คนเมืองนำมาใช้สร้างเหตุผลของการมีชีวิต ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ดังนั้น ตามทัศนะของ Simmel การสร้าง ชีวิตของคนเมืองคือความเสื่อมถอยของจารีตประเพณี เนื่องจากคนจะ มองเป้าหมายในเชิงวัตถุมากกว่าการขัดเกลาตนเองให้มีศีลธรรม

ในกลุ่มนักสังคมวิทยา Robert Park, Ernest W. Burgess และ Roderick D. McKenzie (1925) ซึ่งใช้กรอบความคิดวิทยาศาสตร์ในการ ศึกษาเมือง อธิบายว่าเมืองเปรียบเสมือนสภาพแวดล้อมที่มีการ แข่งขันกันเองโดยธรรมชาติ สิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นในเมืองไม่ว่าจะเป็นทาง กายภาพหรือทางสังคมจึงต้องต่อสู้แข่งขันเพื่อที่จะเอาชนะกัน การต่อสู้ใน เมืองจึงเป็น “พลังขับเคลื่อน” ที่คนกลุ่มต่าง ๆ จะต้องดิ้นรนเพื่อให้ได้ ทรัพยากรเพื่อการอยู่รอด ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ทำให้เกิดการแบ่งแยก พื้นที่เมืองตามประเภทของกลุ่มคนที่มีทรัพยากรไม่เท่ากัน เช่น กลุ่มคน รวยจะอาศัยอยู่ในเขตที่มีความเจริญและมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ส่วนกลุ่มคนจนจะอาศัยอยู่ในย่านชุมชนแออัดหรือแหล่งเสื่อมโทรมที่ขาด แคลนระบบสาธารณูปโภค ความแตกต่างของถิ่นที่อยู่อาศัยในเมืองจึงเป็น

สัญลักษณ์ของความแตกต่างทางฐานะเศรษฐกิจ คำอธิบายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าพื้นที่เมืองคือผลลัพธ์ของการแข่งขันการใช้ทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม แม้คำอธิบายนี้จะชี้ให้เห็นความขัดแย้งของคนกลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในเมือง แต่ก็เป็นการมองด้วยกรอบความคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาเมือง ซึ่งเชื่อว่าสภาพแวดล้อมในธรรมชาติมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ (Brown, 2002)

ความเข้าใจเรื่องชีวิตคนในเมืองด้วยกรอบความคิดแบบนิเวศวิทยานำไปสู่การสร้างทฤษฎี Concentric Ring Theory หรือทฤษฎีวงแหวนศูนย์กลาง หมายถึง การอธิบายว่าเมืองสมัยใหม่คือพื้นที่ศูนย์กลางของการทำงานและการดำรงชีพ โดยที่คนกลุ่มต่าง ๆ จะต้องสร้างปฏิสัมพันธ์กันภายใต้การทำงานที่จะขับเคลื่อนให้เมืองดำรงอยู่ได้ เปรียบเสมือนกลไกของการทำงานของส่วนประกอบในร่างกายที่อวัยวะต่าง ๆ ต้องทำหน้าที่ ค้ำจุนให้ชีวิตดำรงอยู่ (Organic System) (Donald, 1992) เป้าหมายของทฤษฎีนี้ก็เพื่อที่จะแสวงหาแนวทางการจัดระบบ ควบคุม และแก้ปัญหาเมือง (Urban Governance) เพื่อให้คนในเมืองสามารถมีงานทำและดำรงชีวิตอยู่ได้ ตลอดจนการส่งเสริมให้คนในเมืองมีความสุข มีอาชีพมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อคนมีความสุข เมืองก็จะน่าอยู่ (Stevenson, 2003: 16) สมมุติฐานดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการทำให้คนทุกคนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จะส่งผลให้คนเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งต้องลดปัญหาอาชญากรรม ความยากจน และการว่างงานของคนให้หมดไป นักพัฒนาเมืองจึงได้นำเอาฐานคิดนี้ไปใช้ปฏิบัติและสร้างนโยบายต่าง ๆ เช่น การจัดระเบียบพื้นที่เมืองเป็นสัดส่วนและสวยงามตามประเภทการใช้งาน และตามฐานะทางเศรษฐกิจของคน สร้างมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สร้างสวัสดิการช่วยเหลือคนจนในเมือง ทำให้พื้นที่เมืองกลายเป็นเขตที่มีศูนย์กลาง หรือ Concentric Zones ที่แตกต่างกัน เช่น เขตที่อยู่อาศัย ย่านคนรวย ย่านแรงงาน ย่านคนจน ย่านธุรกิจ เขตอุตสาหกรรม เขตที่พักผ่อน เขตโรงเรียน เขตโรงพยาบาล

เป็นต้น พื้นที่แต่ละเขตจะเชื่อมต่อกับศูนย์กลางเมืองซึ่งเป็นสถานที่ราชการที่ทำหน้าที่บริหารจัดการความเป็นระเบียบของเมือง การแยกชนิดพื้นที่ต่าง ๆ ภายในเมืองยังสะท้อนให้เห็นการแบ่งแยกชนชั้นที่ชัดเจนด้วยเช่นกัน

Lewis Mumford (1961) เคยตั้งข้อสังเกตว่าความวิตกกังวลเกี่ยวกับความไร้ระเบียบ ความสกปรกและอันตรายที่พบเห็นในเมืองอุตสาหกรรมในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างชนชั้นร่ำรวยกับชนชั้นแรงงานที่ยากจน ซึ่งนำไปสู่การสร้างมาตรฐานควบคุมและจัดระเบียบให้คนรวยและคนจนอยู่ในเขตพื้นที่ที่แตกต่างกัน คนรวยจะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นระเบียบ สะอาด และสวยงาม ในขณะที่พื้นที่ของคนจนจะแออัด สกปรก คับแคบ และไม่เป็นระเบียบ ความแตกต่างในเชิงกายภาพนี้ นำไปสู่การสร้างสำนึกเกี่ยวกับสังคมและการมีชีวิตในเมืองที่ต่างกัน

จะเห็นได้ว่าทฤษฎี Concentric Ring Theory เป็นผลผลิตของวิธีคิดแบบเหตุผลนิยมสมัยใหม่ ที่เชื่อในความสมบูรณ์และความมีเอกภาพของคนเมือง ซึ่งกลายเป็นข้อจำกัดในการศึกษาวัฒนธรรมเมือง Michael Dear(2012) วิจารณ์ว่าทฤษฎีวงแหวนศูนย์กลางให้ความสำคัญกับปัจเจกสูง เพราะมองว่าคนแต่ละคนมีอำนาจในตัวเองที่จะจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ ทำให้เมืองกลายเป็นผลผลิตของปัจเจก นอกจากนั้น ทฤษฎีนี้ยังตกอยู่ภายใต้กระบวนทัศน์แบบวิวัฒนาการ ซึ่งเชื่อว่าเมืองจะค่อย ๆ พัฒนาและเจริญขึ้นจากสิ่งที่เรียบง่ายไปสู่ความซับซ้อน การมองความเจริญเป็นเส้นตรงแบบนี้อาจอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นในเมืองใหญ่ ๆ ในปัจจุบันไม่ได้ โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เป็นผลมาจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

ในช่วงเวลานี้ การศึกษาชีวิตคนเมืองยังสนใจเรื่อง “สภาวะแปลกแยก” ในชีวิตคนที่ต้องอพยพเข้าไปอยู่ในเมืองแต่ไม่สามารถพบเจอกับสิ่ง

ที่ตนเองต้องการและไม่คุ้นเคย ผู้อพยพจะมีความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้างหรือปรับตัวไม่ได้ในสภาพแวดล้อมใหม่ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความคับข้องใจและปัญหาทางสุขภาพจิต ตัวอย่างการศึกษาของ Robert Park (1928) ที่อธิบายเกี่ยวกับ “คนชายขอบ” (Marginal Man) ซึ่งเผชิญหน้ากับความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมแบบเก่าที่เป็นจารีตประเพณีและแบบใหม่ที่เป็นความทันสมัยในสังคมอุตสาหกรรม การเผชิญหน้านี้ทำให้บุคคลเกิดความแปลกแยกและอยู่ตรงรอยต่อระหว่างคุณค่าแบบเก่าที่เป็นเรื่องศีลธรรมกับคุณค่าแบบใหม่ที่เป็นเรื่องของเงินตรา บุคคลจะพยายามนำเอาวัฒนธรรมที่ต่างกันมาใช้ร่วมกันจนเกิดลักษณะ “ลูกผสมทางวัฒนธรรม” (Cultural Hybridity) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน (Antagonistic Cultures) สถานการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้บุคคลต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อแสวงหาตัวตนและการเอาตัวรอด ส่งผลให้บุคคลมีสภาพเป็น “คนชายขอบของสังคม” ที่มีได้เป็นอย่างดีอย่างหนึ่งอย่างสมบูรณ์ บุคลิกภาพของบุคคลจึงประกอบด้วยทั้งจารีตแบบเก่าและค่านิยมทางวัตถุแบบใหม่ที่เข้ากันไม่ได้ ซึ่งถูกนิยามว่าเป็นบุคลิกภาพของความขัดแย้งทางวัฒนธรรม (Microcosm of Cultural Conflict) ที่บุคคลไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ความคิดของตนเองได้ และมีจิตสำนึกเชิงซ้อน (Double-Consciousness) ระหว่างการคิดถึงศีลธรรมกับการคิดถึงวัตถุ ส่งผลให้บุคคลอาศัยอยู่ในสังคมแบบสับสน และมีปัญหาในการจัดการสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว หรืออยู่ในภาวะการไร้ระเบียบทางสังคม (Social Disorganization) ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบคนชายขอบ เช่น ชาวนาจากยุโรป ชาวฮิว ชาวเอเชีย ชาวแอฟริกันที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ตัวอย่างการศึกษาของ Louis Wirth (1925) พบว่าชาวยิวที่อพยพจากยุโรปไปอยู่ในเมืองชิคาโกมีบุคลิกภาพที่แปลกแยกและเผชิญกับความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ส่งผลให้พวกเขาแสดงพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคมและเป็นอาชญากร ในขณะที่การศึกษาของ Veblen (1919) พบว่าชาวยิวที่เผชิญกับความขัดแย้งทาง

วัฒนธรรม จะกลายเป็นผู้ที่มีโลกทัศน์ที่เปิดกว้าง ส่งผลให้พวกเขา มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำสิ่งต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม การอธิบายชีวิตคนเมืองที่เป็นชายขอบ และมีความ แปรกแยกจากระบบคุณค่าทางสังคมที่ต่างกันสองแบบนี้ เป็นการอธิบาย คู่ตรงข้ามระหว่าง “วัฒนธรรม” ที่เป็นเรื่องจารีตประเพณีอันศักดิ์สิทธิ์ที่ พบเห็นในสังคมชนบท กับ “อารยธรรม” ที่เป็นเรื่องความเจริญก้าวหน้า ทางวัตถุที่พบเห็นในสังคมเมือง การอธิบายในแนวนี้คือกระบวนทัศน์หลัก ในการศึกษาสังคมเมืองที่เชื่อว่าคนกำลังเผชิญปัญหาความขัดแย้งในการ ดำรงชีวิต และเชื่อว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนจารีตประเพณี ไปสู่ความทันสมัยก็คือการอพยพของผู้คนจากชนบทไปสู่เมือง

กระบวนทัศน์คู่ตรงข้ามที่นักวิชาการด้านสังคมวิทยาแห่ง มหาวิทยาลัยชิคาโกนำไปศึกษาสังคมเมือง เกิดขึ้นจากประสบการณ์สังคม ที่มองเห็นคนจำนวนมากในชนบทกำลังย้ายถิ่นฐานเข้าไปอยู่ในเมืองมาก ขึ้นนับตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึง ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ในช่วง เวลานั้น เมืองใหญ่ ๆ หลายเมืองในสหรัฐอเมริกามีคนอาศัยอยู่เพิ่มขึ้น เรื่อย ๆ ประกอบกับในช่วงทศวรรษ 1920 มีผู้อพยพที่เป็นชาวนาจาก ยุโรปตะวันออกและยุโรปตอนใต้เดินทางเข้าไปอาศัยในชุมชนแออัดใน เมืองอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ของสหรัฐอเมริกา ขณะเดียวกัน ชาวแอฟริกัน อเมริกันในเขตชนบทภาคใต้ของสหรัฐอเมริกาก็อพยพเข้าไปเป็นแรงงาน ในโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้สัดส่วนโครงสร้างประชากรใน เขตเมืองมีมากกว่าประชากรในเขตชนบท สถานการณ์ดังกล่าวนี้ ทำให้นักวิชาการหันมาสนใจปรากฏการณ์การอพยพย้ายถิ่นและกระบวน การกลายเป็นเมือง (Goldberg, 2012)

การศึกษาของ Ruth Shonle Cavan (1928) อธิบายเกี่ยวกับการ ฆ่าตัวตายในฐานะเป็นปัญหาสังคม โดยชี้ว่าเงื่อนไขทางศาสนาและเชื้อ ชาติมีส่วนเกี่ยวข้องกับการฆ่าตัวตายของบุคคล โดยเฉพาะในสังคมที่มีการ

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือเป็นสังคมไร้ระเบียบ จะทำให้บุคคลเกิดสภาวะเครียดและเผชิญปัญหาการปรับตัว เช่น กลุ่มผู้อพยพจากชนบทเข้าสู่เมือง จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและความไม่มั่นคงในการดำรงชีพ จารีตประเพณีและระบบศีลธรรมแบบเก่าที่ติดตัวมากับผู้อพยพไม่สามารถนำมาใช้กับการมีชีวิตในเมืองที่มีกฎระเบียบที่ต่างไปจากเดิมนำไปสู่ความขัดแย้งในระบบคุณค่าของตัวเองและตัดสินใจฆ่าตัวตาย บุคคลที่ฆ่าตัวตายจึงเป็นบุคคลที่ล้มเหลวหรือเป็นผู้ที่สับสนในชีวิต (Personal Disorganization) Cavan (1928) กล่าวว่าในสังคมที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและศาสนามีพลังในการขัดเกลาสมาชิกในสังคม จะพบอัตราการฆ่าตัวตายต่ำ คำอธิบายดังกล่าวนี้วางอยู่บนกระบวนทัศน์โครงสร้างหน้าที่ที่เชื่อว่าสถาบันสังคมมีหน้าที่จัดระเบียบให้ประชาชนอยู่ในความสงบเรียบร้อย ถ้าสถาบันสังคมไม่ทำหน้าที่ก็จะนำไปสู่ปัญหาความไร้ระเบียบและความขัดแย้งในสังคม ทำให้คำอธิบายในแนวนี้ค่อนข้างเป็นสูตรสำเร็จและมองข้ามลักษณะเฉพาะของการฆ่าตัวตายที่คนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องตัดสินใจเหมือนกันเมื่อเผชิญปัญหาอย่างเดียวกัน

ทศวรรษ 1930-1950 เมืองในฐานะแบบแผนวัฒนธรรมและวิถีชีวิต

ในช่วงทศวรรษ 1930-1950 เมืองจะถูกอธิบายในฐานะแบบแผนของวิถีชีวิต แต่ทฤษฎีวิวัฒนาการยังคงมีอิทธิพลอยู่ เห็นได้จากแนวคิดเรื่อง “การปฏิวัติเมือง” ของนักโบราณคดี V. Gordon Childe (1936, 1950) ซึ่งชี้ว่าพัฒนาการของเมืองเกิดขึ้นบนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การศึกษาของนักสังคมวิทยา Louis Wirth เรื่อง Urbanism as a Way of Life (1938) พยายามเสนอทฤษฎีชีวิตเมือง โดยอธิบายว่าเมืองเปรียบเสมือน “สถาบันสังคม” ที่มีลักษณะพิเศษ เห็นได้จากลักษณะทางกายภาพที่มีอาคารสิ่งปลูกสร้างและเครือข่ายถนนที่เชื่อมโยงถึงกัน ทำให้ผู้คนติดต่อไปมาและทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน Wirth แยกความแตกต่างระหว่าง “วิถีชีวิตเมือง” (urbanism) กับพื้นที่เมืองออกจากกัน

โดยกล่าวว่า การดำเนินชีวิตแบบคนเมืองจะไม่มี ความผูกพัน รู้จักกันแบบ ผิดเผินและมีความแปลกหน้าต่อกัน รวมทั้งมีความเสี่ยงและเปราะบางต่อ ความขัดแย้ง อ่อนไหวต่อความแตกแยกและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสัมพันธ์ที่คนมีต่อกันจะมาจากผลประโยชน์ทางการเงินภายใต้ระบบ เศรษฐกิจทุนนิยม วิธีชีวิตเมืองจึงเป็นวิถีที่ขับเคลื่อนด้วยความสำเร็จเชิง วัตถุมากกว่าสายสัมพันธ์ทางจิตใจ สิ่งที่จะทำให้คนเมืองเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกันก็คือการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์และองค์กรที่มีลักษณะคล้าย ครอบครัวยุคใหม่ที่ทำให้คนแต่ละคนรู้สึกว่าเป็นญาติพี่น้องกันและการทำให้ สมาชิกได้ประโยชน์ร่วมกัน (Wirth, 1938: 23)

นักมานุษยวิทยาที่ทำงานอยู่กับภาควิชาสังคมวิทยาแห่งมหาวิทยาลัย ชิคาโก เช่น Robert Redfield และ Milton Singer ซึ่งเป็นผู้ที่สร้าง คุณลักษณะของการศึกษาชีวิตคนเมืองและช่วยบุกเบิกการศึกษา มานุษยวิทยาเมืองก็ยิ่งให้ความสำคัญกับตรรกะแบบเหตุผลนิยมและ ความเป็นวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ (Scientific Behavioral Sciences) ทำให้การศึกษามานุษยวิทยาเมืองเติบโตขึ้นบนฐานคิดแบบปฏิ ฐานนิยม เห็นได้จากการอธิบายเรื่อง Urban Civilization ของ Redfield และ Singer (1954) ที่มองว่าพื้นที่เมืองคือดัชนีชี้วัดลำดับขั้นวิวัฒนาการ การพัฒนา การเสื่อมถอย และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เมืองจะ เปรียบเสมือนแบบแผนทางวัฒนธรรมที่ได้รับการพัฒนาไปจนถึงจุดสูงสุด ของความเจริญ และเป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มมีอารยธรรมของมนุษย์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เมืองคือหลักฐานของวิวัฒนาการไปสู่อารยธรรม ซึ่งเมืองในทวีปยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 20 คือแหล่งความเจริญและเป็น ศูนย์กลางของอารยธรรมโลก (Redfield and Singer, 1954: 53)

คำอธิบายข้างต้น พยายามชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างเมืองใน ยุคโบราณที่เป็นสังคมชาวนาและปกครองโดยกษัตริย์ ซึ่งถูกขนานนามว่า เป็น “เมืองเกษตรกรรม” (Orthogenetic Cities) เมืองลักษณะนี้จะ

ประกอบด้วยชุมชนชาวนาย่อย ๆ กระจายอยู่ มีเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเอง คนในชุมชนมีความผูกพันและยึดมั่นในจารีตประเพณี (Little Tradition) และมีศูนย์กลางเป็นที่อยู่ของผู้กษัตริย์และสถาบันการปกครอง (Great Tradition) ในขณะที่เมืองในยุคอุตสาหกรรม (Heterogenetic Cities) ซึ่งหมายถึงเมืองที่เติบโตขึ้นจากความแตกต่างระหว่างจารีตประเพณีกับความทันสมัย ผู้คนที่มีความวัฒนธรรมแตกต่างกันจะเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกัน และนำไปสู่การสร้างระบบบริหารจัดการเมืองภายใต้หน่วยงานและองค์การทางการเมือง วิธีการอธิบายเมืองในแนวทางนี้ จะให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีทางการผลิตและการใช้ทรัพยากรที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเป็นการมองแบบนิยัตินิยมเชิงวัตถุ (Material Determinism) การอธิบายเมืองในลักษณะนี้จึงมองเมืองในฐานะเป็นกลไกของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งกลุ่มคนที่มีอำนาจในเมือง เช่น กษัตริย์ ขุนนาง พ่อค้า และนายทุน จะเป็นผู้ควบคุมกฎระเบียบของการจัดสรรทรัพยากรของคนที่อยู่ร่วมกันในเมือง

ในความคิดของ Redfield (1953a) เมืองสมัยใหม่คือสังคมของคน ที่เชื่อในระบบเหตุผลและละทิ้งความมั่งงายแบบไสยศาสตร์ เมืองจะเป็นสัญลักษณ์ของการเจริญทางวัตถุและสติปัญญาของมนุษย์ เขามีความเชื่อว่าวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมจะค่อย ๆ เปลี่ยนจากสิ่งที่ไร้เหตุผลไปสู่การมีเหตุผล สังคมของมนุษย์จะมีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพป่าเถื่อนไปสู่ความศิวิไลซ์ เมืองในสังคมตะวันตกจึงกลายเป็นหลักฐานของความเจริญขั้นสูงสุด การอธิบายการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้นำไปสู่ความสนใจและคำถามของ Redfield และ Singer (1954) ในประเด็นที่ว่า กระบวนการกลายเป็นเมืองและความทันสมัยส่งผลกระทบต่อกฎระเบียบทางศีลธรรมอย่างไร คำถามนี้ทำให้เกิดการสนใจรูปแบบวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมเมืองมากกว่าที่จะสนใจผลกระทบที่มีต่อชีวิตของคน เมื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นเมืองเป็นเรื่องที่สำคัญ ทำให้ Redfield และ Singer มองการเปลี่ยนแปลงเป็นตัวชี้วัดวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ทำให้การศึกษาเมือง

โดยนักมานุษยวิทยาในช่วงเวลานี้มองเมืองในฐานะ “พื้นที่อยู่อาศัย” ของมนุษย์มากกว่าจะมองเป็นเครือข่ายของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การศึกษาจึงสนใจการอพยพย้ายถิ่นของชาวนาชนบทไปอยู่อาศัยในเมืองใหญ่ ซึ่งเกิดชุมชนแออัด นักมานุษยวิทยาจะเข้าไปศึกษาสภาพชีวิตของคนเหล่านี้ในฐานะผู้ที่ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากการเป็นชาวนาไปสู่การเป็นกรรมกร

Fox (1972, 1977) และ Hannerz (1980) เคยวิจารณ์ไว้ว่านักมานุษยวิทยาที่ศึกษาคนในเมือง จะมองคนเหล่านั้นเหมือน “ชนเผ่า” ที่ยังชีพอยู่ในเมือง (Urbanized Tribals) หรือไม่ก็มองเป็นกลุ่มคนยากจนที่มีชีวิตยากลำบากในเมืองอุตสาหกรรม ทำให้แนวทางการศึกษามุ่งที่จะอธิบายชีวิตคนเหล่านั้นแยกออกไปต่างหากหรือตัดขาดจากเครือข่ายความสัมพันธ์กับคนกลุ่มอื่น ๆ ที่อยู่ในเมือง เป็นการศึกษาคนที่อยู่ในเมืองในแบบเดียวกับศึกษากลุ่มชนเผ่าที่อยู่ในดินแดนทุรกันดาร ซึ่งทำให้ชาวนาที่อาศัยในเมืองถูกมองเป็น “คนอื่นที่แปลกประหลาด” (Exotic Others) แนวทางการศึกษาดังกล่าวนี้อาจอยู่บนทฤษฎีหน้าที่นิยม ซึ่งสร้างแบบจำลองที่ตายตัวระหว่างเมืองในฐานะเป็นพื้นที่ทางกายภาพ กับคนในฐานะเป็นผู้ใช้พื้นที่เหล่านั้น สิ่งที่นักมานุษยวิทยามองข้ามไปในการศึกษาเมืองก็คือ บริบททางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ที่เป็นเงื่อนไขให้เกิดกระบวนการเติบโตและขยายตัวของเมืองสมัยใหม่ที่ชักนำให้คนกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เมืองภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจและกฎระเบียบที่สร้างความขัดแย้งและความไม่เท่าเทียมกัน

ในการศึกษาของ Redfield (1953b) ยังคงให้ความสนใจชีวิตของชาวนาชนบทที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในเมือง ซึ่งทำให้เขามองว่าเมืองเป็น “ที่อยู่ใหม่” ของชาวนาที่เผชิญปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวในสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม ประเด็นนี้ ทำให้เขาพยายามทำความเข้าใจการใช้ชีวิตของผู้อพยพที่ย้ายถิ่นจากสังคมชนบทไปทำงานในเมือง และที่อยู่ของผู้อพยพเปรียบเสมือน “หมู่บ้านในเมือง” ซึ่งทำให้เกิดทฤษฎี

การติดต่อเชื่อมโยงคู่ตรงข้ามชนบทกับเมือง หรือ folk-urban continuum การศึกษาชีวิตของผู้อพยพในเมืองจึงกลายเป็นประเด็นที่นักมานุษยวิทยานำไปปฏิบัติ และรู้จักในนามการศึกษา “คนชายขอบ” ซึ่งเป็นการศึกษาชีวิตคนในสังคมเล็ก ๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคมเมืองขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม แม้นักมานุษยวิทยาจะศึกษาชีวิตของคนกลุ่มเล็ก ๆ ที่อาศัยในเมืองได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน แต่สิ่งที่ยังขาดหายไปก็คือ การเชื่อมโยงบริบทสังคมเมืองที่ซับซ้อนเข้ากับวิถีชีวิตของคนกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งเป็นโจทย์การศึกษาที่ต่างไปจากนักสังคมวิทยาในช่วงเวลานั้น (Jones and Rodgers, 2016)

ในปี ค.ศ. 1937 นักมานุษยวิทยาอังกฤษ Godfrey Wilson ได้ก่อตั้งสถาบัน Rhodes Livingston ในสาธารณรัฐโรดีเซีย ซึ่งอยู่ในเขตปกครองของประเทศแอฟริกาใต้ สถาบันนี้ส่งเสริมให้นักมานุษยวิทยาเข้าไปศึกษาวิจัยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในเขตเมืองของแอฟริกากลาง เช่น การศึกษาของ Godfrey และ Monica Wilson (1945) อธิบายว่าสังคมชนเผ่าในแอฟริกากำลังถูกทำลายโดยใช้คำว่า detribalization หมายถึงการเปลี่ยนแปลงชีวิตของชนเผ่าที่ต้องเข้ามาทำงานในเมือง ในปี ค.ศ. 1949 Max Gluckman มีบทบาทสำคัญ ในขณะที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชามานุษยวิทยาที่มหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์ ในช่วงนี้มีการตื่นตัวในการศึกษามานุษยวิทยาเมือง ที่นำแนวคิดเรื่องเครือข่ายทางสังคมมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชนบทกับการอพยพเข้าไปทำงานในเมือง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์สำคัญในประเทศกำลังพัฒนา ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง นักมานุษยวิทยาเริ่มหันมาศึกษาการเปลี่ยนแปลงในสังคมตะวันตก ซึ่งเกษตรกรกำลังอพยพเข้าไปทำงานในเมืองมากขึ้น แต่แนวคิดที่ใช้วิเคราะห์ยังคงวนเวียนอยู่กับทฤษฎีหน้าที่นิยมและวิวัฒนาการทางสังคมเป็นหลัก (Pardo and Prato 2010)

ในช่วงทศวรรษ 1930 ในขณะที่แนวคิดเรื่อง “หมู่บ้านในเมือง” ของ Redfield แพร่หลายในหมู่นักมานุษยวิทยา แนวคิดเรื่องคนชายขอบของ Robert Park ก็ถูกนำมาอธิบายและตีความใหม่โดยลูกศิษย์ของเขา ได้แก่ Everett V. Stonequist และ Louis Wirth ทั้งสองพยายามสืบทอดแนวคิดทฤษฎีของ Park เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่นำโดยกลุ่มคนที่เป็นชายขอบ ในประเด็นนี้ Stonequist (1937) อธิบายว่าความขัดแย้งทางวัฒนธรรมจะผลักดันให้คนชายขอบมีโอกาสแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะสร้างชีวิตตัวเองในสังคมเมือง คนชายขอบจะเป็นผู้ที่รู้ว่าตนเองควรจะเลือกรับวัฒนธรรมแบบใด และเห็นช่องทางที่จะแก้ปัญหาความไม่ลงรอยทางวัฒนธรรม ซึ่งเขาจะกลายเป็นผู้นำและกระตุ้นให้คนอื่น ๆ ประสานความแตกต่างทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ส่วน Wirth (1931) อธิบายว่าคนชายขอบมีวิธีการจัดการกับความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ซึ่งอาจแสดงออกด้วยการต่อต้านสังคม และการต่อสู้กับความไม่ชอบธรรม เช่น การเป็นผู้นำประท้วงและเรียกร้องให้เกิดการปฏิรูปสังคม เป็นผู้นำกลุ่มที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ให้เข้ามาทำงานร่วมมือกัน คำอธิบายดังกล่าวนี้เป็นการต่อยอดทฤษฎีคนชายขอบให้กลายเป็นเรื่องของการแก้ปัญหาสังคม และเป็นศักยภาพที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างระเบียบทางสังคมใหม่ (Social Reconstruction) ซึ่งก่อนหน้านั้นเป็นแค่ปรากฏการณ์ของความแปลกแยกที่บุคคลจะตกเป็นเหยื่อทางสังคม

ตลอดช่วงทศวรรษ 1930-1940 แนวคิดเรื่องคนชายขอบของ Park ถูกนำไปขยายความและอภิปรายอย่างกว้างขวางในหมู่นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน และทำให้เกิดการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์ การอพยพย้ายถิ่น การสร้างครอบครัวและกลุ่มสังคมของผู้อพยพ และการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Goldberg (1941) นำทฤษฎีคนชายขอบไปตีความใหม่ว่าสภาวะแปลกแยกทางวัฒนธรรมมิได้ส่งผลแง่ลบต่อคนทุก

คน หรือทำให้บุคคลสับสนทางจิตและมีบุคลิกภาพที่ไม่มั่นคงเสมอไป หากแต่ทำให้คนบางคนสร้างวัฒนธรรมของตนเองขึ้นมาใหม่ภายใต้เครือข่ายสมาชิกที่มีความคิดความเชื่อแบบเดียวกัน การสร้างวัฒนธรรมของคนชายขอบนี้จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีความมั่นใจและกล้าที่จะดำเนินชีวิตของตัวเอง เช่น ลูกหลานชาวยิวที่อพยพไปอยู่ในสหรัฐอเมริกาสามารถสร้างวัฒนธรรมใหม่ของตัวเองอย่างเข้มแข็ง ในการศึกษาของ Everett C. Hughes (1945, 1949) และ Wardwell (1952) เสนอความคิดว่าการเป็นคนชายขอบมิได้เป็นเรื่องทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องการทำงานและสถานะทางสังคม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถเปลี่ยนและเลื่อนฐานะของตัวเองให้ต่างไปจากเดิมได้ กล่าวคือเมื่อคนชายขอบมีโอกาสทำงานที่มีรายได้มั่นคง เขาก็จะสามารถเปลี่ยนตัวเองไปอยู่ในจุดที่ดีขึ้น ทั้งนี้ การตีความดังกล่าววางอยู่บนความเชื่อที่ว่าคนชายขอบคือผู้มีบทบาทเป็นตัวกลาง (Intermediary Role) ระหว่างสองวัฒนธรรม เป็นผู้ที่มีทักษะพิเศษที่จะทำงานเกี่ยวกับการประสานเชื่อมโยงให้คนต่างกลุ่มมาเจอกัน ซึ่งถือเป็นบทบาทพิเศษ และเป็นสิ่งจำเป็นมากในการทำงานสมัยใหม่ที่ต้องการคนที่สามารถเชื่อมต่อความแตกต่างหลากหลายของคนเข้าด้วยกัน

นอกจากนั้น ยังมีการตีความทฤษฎีคนชายขอบด้วยกรอบความคิดเรื่องเพศภาวะ เช่น การศึกษาของ Helen Mayer Hacker (1951) โดยเสนอว่าผู้หญิงที่ท้าทายกฎระเบียบทางเพศตามจารีตประเพณี คือผู้ที่เป็นชายขอบของสังคม ผู้หญิงประเภทนี้จะพบกับความกดดันที่จะถูกตำหนิและประณามจากสังคมที่ยังคงคิดว่าผู้หญิงคือผู้ที่อ่อนแอและต้องเป็นแม่บ้านเท่านั้น ความคาดหวังตามจารีตประเพณีที่มีต่อผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงหัวก้าวหน้าบางคนที่ออกมาทำงานนอกบ้านในสังคมชายเป็นใหญ่ต้องตกอยู่ในสภาวะชายขอบเนื่องจากการแสดงบทบาททางเพศที่สังคมไม่ยอมรับ ผู้หญิงประเภทนี้จะถูกปฏิเสธจากกลุ่มผู้หญิงที่ยังคิดว่าการเป็นแม่บ้าน

สำคัญที่สุด และถูกปฏิเสธจากกลุ่มผู้ชายที่ยังคิดว่าผู้หญิงไม่สามารถทำงานในตำแหน่งที่ผู้ชายทำได้

ในการศึกษาของ Ruth Shonle Cavan (1953) อธิบายประเด็นเรื่องบทบาทและพฤติกรรมทางเพศที่สัมพันธ์กับการจัดระเบียบครอบครัวในสังคมเมืองอุตสาหกรรมที่ไร้ระเบียบทางศีลธรรม ซึ่งถูกมองว่าเป็น “ความอ่อนล้าทางวัฒนธรรม” (Cultural Lag) Cavan ชี้ให้เห็นการสร้าง ความมั่นคงของครอบครัวที่สมาชิกจะต้องประพฤติตัวให้สอดคล้องกับ ศีลธรรมทางเพศ เช่น พ่อแม่ต้องห้ามไม่ให้ลูกมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน สามีภรรยาต้องซื่อสัตย์ต่อกันและห้ามมีเพศสัมพันธ์กับคนที่ไม่แต่งงาน ผู้หญิงต้องรักษานวลสงวนตัว เป็นต้น นักสังคมวิทยาเชื่อว่าสังคมเมืองเต็มไปด้วยสิ่งที่ยั่วยุให้คนทำผิดทางเพศและบ่อนทำลายศีลธรรมทางเพศ ดังนั้น สมาชิกในครอบครัวจึงต้องอยู่ในกฎระเบียบทางเพศที่เคร่งครัด งานวิจัย จึงหันมาศึกษาวิธีการป้องกันเด็กและเยาวชนให้ประพฤติตัวอย่างเหมาะสม และศึกษารูปแบบของการเปลี่ยนแปลงลักษณะครอบครัวที่เกิดขึ้นในเมือง เช่น ปัญหาการหย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก และการทำ หน้าที่แม่และพ่อคนเดียว เป็นต้น ความคิดในการสร้างระเบียบทางเพศ ของคนในครอบครัวตามคำอธิบายนี้สะท้อนให้เห็นศีลธรรมและบรรทัดฐาน ของรักต่างเพศแบบชนชั้นกลางยุควิคตอเรียนที่ถูกผลิตซ้ำ และนำมาขึ้นนำ และครอบงำให้นักวิชาการในทศวรรษ 1950 มองครอบครัวในฐานะเป็น หน่วยที่ต้องถูกควบคุมภายใต้กฎระเบียบทางเพศที่เคร่งครัด เพื่อทำให้ สังคมมีความมั่นคง ซึ่งมองข้ามความซับซ้อนของรูปแบบครอบครัวที่มีความแตกต่างระหว่างชนชั้นทางสังคม เศรษฐกิจ และบริบททางชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม

ทฤษฎีคนชายขอบภายใต้การตีความใหม่นี้ได้เปลี่ยนการมองในเชิง จิตวิเคราะห์และปัญหาบุคลิกภาพไปสู่การมองในเชิงสังคมมากขึ้น โดย ชี้ให้เห็นว่าสถานะการเป็นชายขอบคือเป้าหมายของการสร้างกลุ่มทาง

สังคมที่มีพลัง ประเด็นการศึกษาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นการศึกษาชีวิตคนเมืองที่หันไปมุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน และคนกับความขัดแย้งในอัตลักษณ์และวัฒนธรรม

Goldberg (2012) ตั้งข้อสังเกตว่าการตีความทฤษฎีคนชายขอบในมิติของการสร้างกลุ่มและวัฒนธรรมย่อย มิได้เป็นการทำทฤษฎีเดิมแต่เป็นเพียงการขยายความคุณลักษณะของความเป็นชายขอบให้เป็นเชิงบวกมากขึ้น นอกจากนี้ แนวการศึกษากระบวนการกลายเป็นเมืองสมัยใหม่ของนักสังคมวิทยาจากมหาวิทยาลัยชิคาโก มิได้มองกระบวนการดังกล่าวเป็นต้นเหตุของความปั่นป่วนหรือความไร้ระเบียบทางสังคม (Social Disorganization) หากแต่มองว่าเป็น “ช่วงเวลา” ของการเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรมและกฎระเบียบทางสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการกลายเป็นเมืองสมัยใหม่คือ “รอยต่อ” ของระเบียบแบบเก่าและระเบียบแบบใหม่ที่รอการสถาปนาขึ้นในอนาคต ดังนั้น ความก้าวหน้าอย่างหนึ่งในการศึกษาวัฒนธรรมเมืองในเวลานี้ คือการมองเมืองในฐานะเป็น “กระบวนการเปลี่ยนผ่านทางสังคม” มิใช่เป็นปลายทางของอารยธรรมและความศิวิไลซ์ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีวิวัฒนาการที่มีมาก่อนหน้านั้น

นอกจากนั้น สกิลความคิดทางสังคมวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ยังเปิดประเด็นให้เห็นชีวิตของปัจเจกบุคคลในฐานะเป็นผู้ที่มีความแตกต่างของระบบความคิดและพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งนำไปสู่ความสนใจที่จะศึกษาความขัดแย้งและความแตกแยกทางวัฒนธรรมในฐานะเป็นปรากฏการณ์ในเมืองสมัยใหม่ และส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพของบุคคล ทำให้คนแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือทำลายกฎระเบียบทางสังคม (Jones and Rodgers, 2016) ประเด็นเหล่านี้ก็กลายเป็นโจทย์สำคัญของนักสังคมวิทยา ส่วนนักมานุษยวิทยากลับสนใจลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมที่บุคคลและกลุ่มคนสร้างขึ้นในเขตเมือง ซึ่งถูกตีความว่าเป็น

สังคมเล็ก ๆ หรือจักรวาลเล็ก ๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคมเมืองขนาดใหญ่ หน้าที่ของนักมานุษยวิทยาจึงไม่ใช่การค้นหากฎเกณฑ์สากลเพื่อที่จะควบคุมและจัดระเบียบคนให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน หากแต่ต้องการค้นหาประสบการณ์ของคนที่หลากหลายที่ดำรงอยู่ในพื้นที่เมือง (Lewis, 1965a; Suttles, 1976)

ทศวรรษ 1960-1980 เมืองภายใต้บริบทประวัติศาสตร์ของกลุ่มคน

ในช่วงทศวรรษ 1960 รัฐบาลอเมริกันเริ่มปฏิรูปและแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับผู้อพยพต่างด้าว โดยเปิดเสรีให้ชาวยุโรปภาคเหนือและภาคตะวันตกสามารถย้ายถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้จำนวนประชากรที่เป็นผู้อพยพชาวยุโรปในสหรัฐอเมริกาเพิ่มเป็น 22 เปอร์เซ็นต์ รองลงไปคือผู้อพยพจากทวีปอเมริกาใต้และเอเชีย (Lee and Bean, 2003) สถานการณ์ดังกล่าวทำให้สังคมอเมริกันกลายเป็นสังคมของความหลากหลายและการผสมผสานทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์ในประชากร (Multiracial Population) นอกจากนี้ ขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิพลเมือง (Civil Rights Movement) ก็ส่งผลให้กลุ่มคนต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกามีการแต่งงานข้ามกลุ่มกันมากขึ้น ส่งผลให้เกิดประชากรรุ่นใหม่ที่เป็นลูกผสมข้ามเชื้อชาติ ในช่วงเวลานี้ นักสังคมวิทยาหลายคน เช่น Starr และ Straits (1984) สนใจศึกษากลุ่มคนที่เป็นลูกครึ่งที่รับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสองแบบและดำรงอยู่ในสังคมอเมริกันที่รวมความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน

ในแวดวงของนักสังคมวิทยา ยังมีความพยายามที่จะทบทวนและตีความใหม่เกี่ยวกับทฤษฎีคนชายขอบของ Robert Park โดยเฉพาะการศึกษาของ Roy Dean Wright และ Susan N. Wright (1972) ที่ชี้ให้เห็นความหมายที่แตกต่างกันของการเป็นคนชายขอบใน 5 มิติ คือ สภาวะการเป็นคนชายขอบ (Marginality) บุคคลที่เป็นชายขอบ (Marginal Man) การเป็นคนชายขอบทางวัฒนธรรม (Cultural Marginality) การเป็น

ชายขอบของสังคม (Social Marginality) และการเป็นชายขอบทางจิตและอารมณ์ (Psychological Marginality) อย่างไรก็ตาม แม้การอธิบายความหมายของการเป็นชายขอบดังกล่าวนี้จะแยกให้เห็นสิ่งที่เหลื่อมซ้อนกันในการเป็นชายขอบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลหรือเรื่องทางสังคม แต่ยังคงดูเหมือนเป็นการขยายความทฤษฎีคนชายขอบภายใต้กระบวนการที่ศรัทธาศาสตร์ มากกว่าจะตั้งคำถามต่อวิธีการสร้างความเป็นชายขอบในฐานะเป็นผลผลิตของวิธีคิดแบบตะวันตก (Goldberg, 2012: 206)

การศึกษาของ Kingsley Davis (1965) พบว่าในประเทศโลกที่สาม การเติบโตและการขยายตัวของเมืองคือปรากฏการณ์ที่สำคัญตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา จำนวนประชากรของเมืองใหญ่ ๆ ในประเทศเหล่านี้เพิ่มขึ้นจากคนที่อาศัยอยู่ในเมืองมานานแล้ว ซึ่งนำไปสู่การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยของการเติบโตของเมืองที่ต่างกันในสังคมตะวันตกกับสังคมในประเทศกำลังพัฒนา Davis อธิบายว่าการเพิ่มจำนวนประชากรในเขตเมืองในสังคมตะวันตกเป็นผลมาจากการอพยพย้ายถิ่นของชาวชนบทเข้าไปเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมของเมือง ในขณะที่การเพิ่มจำนวนคนเมืองในประเทศกำลังพัฒนาเกิดจากการผลิตสมาชิกในครัวเรือนของคนในเมืองเอง ข้อแตกต่างนี้ทำให้พบว่ากระบวนการกลายเป็นเมืองในแต่ละพื้นที่มีเงื่อนไขที่ต่างกัน

ในช่วงทศวรรษ 1970 ขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรีในสหรัฐอเมริกาแผ่ขยายออกไปอย่างรวดเร็ว ทำให้นักสังคมวิทยาที่เป็นผู้หญิงออกมาเสนอความคิดเรื่องความไม่เท่าเทียมทางเพศในสังคมสมัยใหม่ ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Pauline B. Bart (1971), Arlie Russell Hochschild (1973), Ruth A. Wallace (1975) ต่างอธิบายว่าสังคมสมัยใหม่ได้แบ่งพรมแดนทางเพศออกเป็นสองด้าน ด้านหนึ่งเป็นพรมแดนของผู้หญิงที่ถูกควบคุมให้อยู่ในพื้นที่การทำงานในครัวเรือน กับอีกด้านหนึ่งเป็นพรมแดน

ของผู้ชายที่มีอิสระในพื้นที่ทำงานนอกครัวเรือน ซึ่งทำให้ผู้หญิงที่ทำทนาย
พรมแดนดังกล่าวนี้กลายเป็นผู้ที่ถูกสังคมนำหน้า และต่อมาในทศวรรษ
1980 Patricia Hill Collins (1986) ก็ขยายการอธิบายไปถึงสถานะของ
ผู้หญิงผิวดำที่ถูกกีดกันออกจากสังคมของคนผิวขาวและในกลุ่มผู้หญิงด้วย
กันเอง

สำหรับการศึกษาทางมานุษยวิทยาในช่วงทศวรรษ 1960 ความ
สนใจในลักษณะเฉพาะ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และเครือข่ายสังคมของ
คนยังคงเป็นประเด็นที่ได้รับการสืบทอดต่อมา และเริ่มมองเห็นการ
เปลี่ยนแปลงทางภูมิสังคมที่คนเริ่มเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองมากขึ้น พร้อม
กับเมืองขยายตัวในเขตต่าง ๆ ของโลก เริ่มมีการตั้งคำถามต่อปัญหาสังคม
ที่เกิดขึ้นกับคนเมือง โดยเฉพาะการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามา
อาศัยในเมือง ปัญหาที่นักมานุษยวิทยาสนใจก็คือ ความยากจน (Prato
and Pardo, 2013) งานของนักมานุษยวิทยาที่มีความน่าสนใจได้แก่
การศึกษาของ Max Gluckman (1961) ศึกษาการอพยพของชาวชนบท
เข้าไปเป็นแรงงานในเมืองอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นภายใต้
ลัทธิอาณานิคมตะวันตก ชนเผ่าพื้นเมืองในแอฟริกาจะถูกใช้เป็นแรงงาน
ในเหมืองแร่ที่ส่งวัตถุดิบไปให้ประเทศอังกฤษ Gluckman อธิบายว่า
อิทธิพลของเจ้าอาณานิคมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตของชนพื้นเมือง
ในแอฟริกา และทำให้คนเหล่านั้นตกอยู่ใต้ระบบทุนนิยมและมีชีวิตที่
ยากลำบากในเมืองสมัยใหม่

การศึกษาของ Oscar Lewis (1965b, 1966) ซึ่งพยายามสร้าง
ทฤษฎีเกี่ยวกับชีวิตของคนเมืองโดยหยิบยืมแนวคิดทฤษฎีของนักสังคม
วิทยา Robert Park และ Louis Wirth มาปรับใช้ในการวิเคราะห์
วัฒนธรรมย่อยที่สัมพันธ์กับอาณานิคมและความรู้สึกของบุคคล รวมถึง
ลักษณะของครอบครัวที่ดำรงอยู่ในเขตเมือง ประเด็นเหล่านี้นำไปสู่การ
สร้างทฤษฎีเรื่องรูปแบบบุคลิกภาพที่เกิดขึ้นในเมือง (Urban Personality

Types) ซึ่งวิชาชีพต่าง ๆ จะเป็นตัวกำหนดให้คนมีบุคลิกภาพที่ต่างกักัน เช่น การเป็นตำรวจสร้างบุคลิกภาพที่แตกต่างจากการเป็นแพทย์และคนขับแท็กซี่ เป็นต้น ทฤษฎีนี้พยายามชี้ให้เห็นปัจจัยของการประกอบอาชีพที่ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่ต่างกัน พร้อมกับชี้ให้เห็นว่าการทำงานในเมือง ทำให้บุคคลถูกหล่อหลอมให้ดำเนินชีวิตไปตามการเปลี่ยนแปลงของเมือง ซึ่งจะไม่มีใครที่จะใช้ชีวิตอย่างโดดเดี่ยวและเป็นเอกเทศ

การศึกษาของ Stephen Thernstrom และ Richard Sonnett (1969) เรื่อง *Nineteenth-Century Cities* อธิบายเกี่ยวกับการปรากฏขึ้นของเมืองอุตสาหกรรมในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งพบในสังคมตะวันตก และการมาถึงของการแบ่งแยกชนชั้นทางสังคมระหว่างชนชั้นนายทุนและชนชั้นแรงงานที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่ต่างกักัน การศึกษาของ Elizabeth Eddy (1968) เรื่อง *Urban Anthropology: Research Perspective and Strategies* ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาชีวิตเมืองจะต้องศึกษาแบบองค์รวม ไม่สามารถแยกศึกษากลุ่มคนทางสังคมออกจากบริบททางการเมืองและเศรษฐกิจ รวมทั้งต้องชี้ให้เห็นว่าผู้ที่อพยพย้ายถิ่นจากชนบทไปสู่เมืองนั้นมิได้ตัดขาดเครือข่ายสังคมที่มีอยู่เดิม แต่ยังคงติดต่อสื่อสารกับญาติพี่น้องที่ยังคงอยู่ในท้องถิ่นชนบท เช่นเดียวกับการศึกษาของ William Mangin (1970) เรื่อง *Peasants in Cities: Readings in the Anthropology of Urbanization* อธิบายเกี่ยวกับชีวิตชาวชนบทในลาตินอเมริกา แอฟริกา ยุโรป และเอเชีย ที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยและทำงานในเมือง ซึ่งเผชิญกับปัญหาความยากจนและการต่อสู้ดิ้นรนทางเศรษฐกิจ โดยชี้ว่าชาวชนบทที่อยู่ในเมืองพยายามสร้างกลุ่มและเครือข่ายทางสังคมบนฐานของเครือญาติและคนกลุ่มใหม่ ๆ เพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงาน คนเหล่านี้มิได้อยู่โดดเดี่ยวหรือถูกทอดทิ้งให้เผชิญปัญหาตามลำพัง หากแต่มีการติดต่อกับญาติพี่น้องในเขตชนบทตลอดเวลา และทำให้พวกเขาสามารถมีชีวิตอยู่ได้ในเมืองใหญ่ รวมทั้งพวกเขามีไข่มุ่ไร้สมรรถภาพแต่มีศักยภาพที่จะปรับตัวได้เป็นอย่างดี การศึกษานี้ทำให้เห็นว่าความยากจนของชาวชนบทที่เข้ามา

ทำงานในเมืองมิได้เป็นภาพลบ แต่เป็นความสามารถที่จะเอาตัวรอดด้วยวิธีการใหม่ ๆ

ในช่วงทศวรรษ 1970 การศึกษาบริบทสังคมและวัฒนธรรมของ “การเปลี่ยนผ่าน” และการกลายเป็นเมือง เป็นประเด็นที่นักมานุษยวิทยาให้ความสนใจมาก เพื่อที่จะโต้แย้งกับกระบวนทัศน์หน้าที่นิยมที่เคยมีอิทธิพลมาก่อน (Prato and Pardo, 2013: 94) พร้อม ๆ กับการผลิตวารสาร Urban Anthropology ในปี ค.ศ. 1972 และการประชุมของ The IX International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences (ICAES) หัวข้อ Processes of Urbanism ในปี ค.ศ. 1973 ที่เมืองชิคาโก รวมถึงการจัดตั้ง Society of Urban Anthropology (SUA) ในปี ค.ศ. 1979 และการตั้งคณะทำงานเรื่องมานุษยวิทยาเมืองในช่วงปลายทศวรรษ 1970 ทำให้เกิดการรวมตัวของนักมานุษยวิทยาที่สนใจศึกษาชีวิตคนเมืองในมิติต่าง ๆ ตัวอย่างการศึกษาของ Aidan Southall (1973) เรื่อง Urban Anthropology: Cross-cultural Studies of Urbanization อธิบายให้เห็นมุมมองความคิดที่หลากหลายในการศึกษาชีวิตคนเมืองจากสังคมต่าง ๆ ซึ่งมีประวัติศาสตร์ที่มาที่ต่างกัน การเปรียบเทียบความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะทำให้เห็นแบบแผนของการเกิดขึ้นของชีวิตเมืองที่ต่างกัน

ดังนั้น กระบวนการกลายเป็นเมืองจึงไม่ใช่สิ่งสากล แต่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคม ทฤษฎีชีวิตเมืองแบบตะวันตกอาจไม่สามารถนำไปอธิบายชีวิตเมืองในวัฒนธรรมที่อยู่นอกตะวันตกได้ เช่น ลักษณะเมืองในสังคมญี่ปุ่นในอดีตมิได้วางอยู่บนพื้นที่อยู่อาศัย แต่วางอยู่บนกฎเกณฑ์ของการควบคุมทางสังคม ชาวเมืองในสังคมญี่ปุ่นจะมีการเคลื่อนย้ายตัวจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งอยู่ตลอดเวลา โดยสัมพันธ์กับรูปแบบการควบคุมพลเมือง กฎระเบียบที่ใช้ควบคุมคนจึงมีผลต่อการตั้งที่อยู่อาศัยและแบบแผนของการเป็นเมือง การศึกษาของ G. William Skinner (1964, 1965, 1977)

อธิบายให้เห็นว่าการเกิดขึ้นของเมืองในสังคมจีนสัมพันธ์กับศูนย์กลางอำนาจบริหารและอำนาจเศรษฐกิจ ซึ่งจักรพรรดิจะเป็นผู้สร้างกฎระเบียบและกลไกในการควบคุมเส้นทางการค้าขายระหว่างหัวเมืองต่าง ๆ จะมีการส่งขุนนางจากส่วนกลางไปปกครองหัวเมืองที่อยู่ใต้อำนาจ เส้นทางการค้าจึงเป็นกลไกหลักของการควบคุมหัวเมือง รูปแบบการเมืองลักษณะนี้ทำให้เมืองของจักรพรรดิมีความเจริญรุ่งเรือง การศึกษาของ Liu Xin (2002) อธิบายว่าในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา เมื่อรัฐบาลจีนนำเอาระบบทุนนิยมมาใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ เมืองต่าง ๆ ของจีนจะกลายเป็นพื้นที่ของการลงทุนและการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างเข้มข้น เมืองจึงเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็วภายใต้การส่งเสริมการลงทุนด้านการเงิน การตลาด และเทคโนโลยีสื่อสารของรัฐบาล เช่นเดียวกับการศึกษาของ Jack Rollwagen (1975) M Estellie Smith (1975) John Gulick (1975) และ Richard Fox (1977) ที่ชี้ว่าความเป็นเมืองมิใช่สิ่งสากลหรือเป็นภาพตายตัว แต่มีเงื่อนไขที่แตกต่างกันทางประวัติศาสตร์

การศึกษาของ David Harvey เรื่อง *Social Justice and the City* (1973) ใช้กระบวนการคิด dialectical materialism แบบมาร์กซิสต์ โดยชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างระบบทุนนิยมกับความเหลื่อมล้ำของการใช้พื้นที่เมือง Harvey อธิบายว่าพื้นที่เมืองเป็นเรื่องทางสังคม มิใช่เรื่องเชิงภูมิศาสตร์ การสร้างผังเมืองและกฎระเบียบของการใช้พื้นที่เมืองเป็นเรื่องที่มีปัญหา เพราะสิ่งนี้เกี่ยวข้องกับความไม่เท่าเทียมทางสังคมระหว่างคนจนกับคนรวย ชุมชนแออัดของผู้ยากจนส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ในเขตใจกลางเมืองและย่านธุรกิจ เนื่องจากคนจนต้องทำมาหาเลี้ยงชีพในเขตธุรกิจที่มีคนฐานะดีทำงานอยู่ การย้ายคนจนออกไปอยู่ชานเมืองจึงเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับวิถีชีวิตของคนจน Harvey เสนอว่าการสร้างความเท่าเทียมทางสังคมจะต้องปฏิวัติความคิดใหม่ โดยไม่นำเอาความคิดแบบทุนนิยมและปฏิธานนิยมมาใช้เป็นกรอบในการจัดระเบียบการใช้พื้นที่เมือง (Cox, 1976)

Southall (1983) และ Gutkind (1983) เสนอความคิดว่าเมืองมิใช่ที่อยู่อาศัยเชิงภูมิศาสตร์ แต่เมืองคือพื้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ซับซ้อนและมีความหลากหลาย นักมานุษยวิทยาควรศึกษาเมืองในเชิงเปรียบเทียบเพื่อทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ของการเกิดขึ้นของเมืองในแต่ละวัฒนธรรม ทำให้ในช่วงทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา นักมานุษยวิทยาจึงหันมาสนใจศึกษาเมืองในประเทศกำลังพัฒนา (Prato and Pardo, 2013: 89) ตัวอย่างการศึกษาของ Herzfeld (1987) ชี้ให้เห็นว่าหมู่บ้านชนบทในประเทศกรีซมีเครือข่ายสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่เชื่อมโยงถึงระดับชาติ เมืองกับชนบทจึงมิได้แยกขาดจากกัน ก่อนหน้านั้น Leeds (1972) เคยตั้งข้อสังเกตว่าการศึกษาเมืองไม่ควรมองว่า “เมือง” เป็นพื้นที่ที่แยกอยู่โดดเดี่ยว แต่ควรมองเมืองในฐานะเป็นพื้นที่สังคมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่อื่น ๆ และกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเมืองก็เป็นกลุ่มของความสัมพันธ์ทางสังคมที่ซับซ้อนและมีลักษณะพิเศษ ซึ่งเครือข่ายความสัมพันธ์นี้จะเกี่ยวโยงในหลายมิติ ทั้งเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การศึกษาเมืองจึงต้องมองแบบองค์รวมตั้งแต่เครือข่ายระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก Roger Sanjek (1990) ตั้งข้อสังเกตว่าแนวคิดหลักที่นักมานุษยวิทยาสนใจศึกษาชีวิตคนเมืองในช่วงทศวรรษ 1980 คือ “ความเป็นเพื่อนบ้าน” รวมทั้งพลวัตของความเป็นท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์และกระบวนการเชื่อมข้ามท้องถิ่นกับระบบเศรษฐกิจการเมืองโลก ประเด็นการศึกษาจะเชื่อมโยงให้เห็นมิติต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน เช่น ขบวนการสร้างสำนึกทางชาติพันธุ์ การรื้อฟื้นและการเกิดขึ้นใหม่ของศาสนา ความขัดแย้งทางศาสนาและกฎหมาย การจาริกแสวงบุญ การแบ่งแยกชนชั้นทางศาสนา การเขยิบขึ้นของฐานะทางสังคม กระบวนการกลายเป็นนายทุน การเป็นผู้ประกอบการนอกระบบ ผู้ค้าหาบเร่ตามท้องถนน บทบาทของผู้หญิงทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมการค้าทางเพศ การจัดระเบียบการใช้พื้นที่เมือง ชนชั้นกับการจัดสวัสดิการของรัฐ เป็นต้น

Fox (1977) และ Leeds (1980) กล่าวว่าเมืองมิใช่ “เกาะในทะเล” ที่ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยวและมีพลังของตัวเอง แต่เป็นส่วนประกอบของสังคมโลกที่มีหน่วยย่อย ๆ ดำรงอยู่ภายในอย่างซับซ้อน (complex macrocosm) Ulf Hannerz (1980) เคยตั้งข้อสังเกตว่าเมื่อนักมานุษยวิทยาหันมาสนใจชีวิตคนในเมือง แต่ยังคงนำกระบวนทัศน์ที่ใช้ศึกษาชีวิตคนในสังคมชนเผ่ามาปรับใช้ ไม่ว่าจะ เป็นระบบเครือญาติ ระบบความเชื่อ พิธีกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ทำให้การวิเคราะห์ชีวิตคนเมืองวนเวียนอยู่กับแบบแผนทางวัฒนธรรมเป็นหลัก คำถามคือ โจทย์ในการศึกษาชีวิตคนเมืองของนักมานุษยวิทยาคืออะไร ถ้าพื้นที่เมืองมิใช่แค่เพียงห้องทดลองที่นักมานุษยวิทยาใช้เพื่อศึกษาชีวิตคนในสภาพแวดล้อมใหม่ ชีวิตคนเมืองควรจะถูกมองในฐานะอะไร Hannerz (1980) ยังตั้งข้อสังเกตว่าการศึกษามานุษยวิทยาเมืองมักจะใช้กระบวนทัศน์โครงสร้างหน้าที่เพื่อมองปัญหาคนเมืองแยกเป็นส่วน ๆ ทำให้มองไม่เห็นความสัมพันธ์ที่คนแต่ละกลุ่มมีต่อกัน นักมานุษยวิทยารุ่นหลังจึงพยายามเชื่อมโยงปัญหาต่าง ๆ ของคนเมือง เพื่อทำความเข้าใจสังคมเมืองในมิติที่ซับซ้อน เช่น มิติแรงงานอพยพ เพศภาวะ ความเชื่อทางศาสนาชาติพันธุ์ อาชญากรรม การท่องเที่ยว การเมือง ระบบทุนนิยม และสวัสดิการสังคม

อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยงและหยิบยืมกรอบความคิดจากศาสตร์อื่นมาใช้ร่วมกับการศึกษาทางมานุษยวิทยา เป็นทั้งโอกาสและข้อจำกัดในแง่ข้อจำกัด อาจทำให้สูญเสียคุณลักษณะเฉพาะของงานที่ต้องเก็บข้อมูลทางชาติพันธุ์แบบองค์รวมในชุมชนเป็นเวลานาน ในแง่โอกาส อาจทำให้เข้าใจความซับซ้อนของชีวิตคนที่ถูกศึกษาด้วยกระบวนทัศน์และวิธีวิทยาใหม่ ๆ (Prato and Pardo, 2013: 95) ตัวอย่างการศึกษาของ Pardo (1989, 1996) ได้นำแนวคิดเรื่องทวิสัมพันธ์ระหว่างระบบสังคมกับผู้กระทำการ (Agency-System Relationship) มาใช้ร่วมกับการฝังตัวอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน เพื่อวิเคราะห์ปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของชาว

เนเปิล ประเทศอิตาลี ที่ต่อรองกับการให้คุณค่าทางศีลธรรมของคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านในชุมชน ซึ่งอาศัยกลไกจากสถาบันศาสนาและระบบอำนาจนายทุนมาปรับใช้อย่างไม่หยุดนิ่งในเหตุการณ์ต่าง ๆ สิ่งนี้มีผลทำให้ชาวเนเปิลได้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและแสดงความจงรักภักดีต่อผู้มีอำนาจในชุมชน

ทศวรรษ 1990-2010 เมืองคือพื้นที่ของความขัดแย้งและปฏิสัมพันธ์

ในทศวรรษ 1990 นักมานุษยวิทยาที่ศึกษาชีวิตคนเมืองมีความพยายามที่จะอธิบายความขัดแย้ง การแบ่งแยกกีดกันและการใช้อำนาจอธิบายรูปแบบของเมือง อธิบายการเติบโตและการเปลี่ยนผ่านของเมือง มองพื้นที่เมืองในฐานะจุดเชื่อมต่อของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจว่าชีวิตคนเมืองในแต่ละท้องถิ่นมีคุณลักษณะที่ต่างกัน (Low, 1996) ตัวอย่างเช่น Judith Goode(1990) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบเมืองที่ต่างกัน 2 แบบ คือ แบบแรกเป็นเมืองที่ประกอบด้วยกลุ่มคนหลากหลายวัฒนธรรม แบบที่สองคือเมืองที่มีการแบ่งแยกคนเป็นเชื้อชาติ มีความรังเกียจและเข้ากันไม่ได้ รูปแบบเมืองที่ต่างกันนี้จะส่งผลให้เมืองแต่ละแบบมีสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกัน กล่าวคือเมืองที่ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้คน คนกลุ่มต่าง ๆ จะมีความเคารพซึ่งกันและกัน ในขณะที่เมืองที่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ คนในเมืองจะมีความขัดแย้งและบาดหมางกันง่าย ในการศึกษาของ Setha Low (1997) อธิบายว่าการศึกษาชีวิตคนเมืองมักจะตกอยู่ใต้กระบวนทัศน์ที่ต่างกัน 2 แบบ แบบแรกเป็นการมองชีวิตคนเมืองในมิติการเมืองและเศรษฐกิจที่คนแต่ละคนจะต้องดิ้นรนให้มีชีวิตรอด แบบที่สองมองว่าคนเมืองแต่ละกลุ่มมีวัฒนธรรมของตัวเอง และต่างต่อสู้เพื่อที่จะเอาชนะกัน Low เชื่อว่าเมืองสมัยใหม่เปรียบเสมือนพื้นที่สำหรับ “ปฏิบัติการทางสังคม” ที่คนแต่ละคนจะแสดงออกในชีวิตประจำวัน และ การปฏิบัตินี้ก็เกี่ยวข้องกับระบบทุนนิยมโลกและโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลต่อ

ความขัดแย้งและความรุนแรงที่มนุษย์ปฏิบัติต่อกัน ในปี ค.ศ. 2003 Low ตั้งคำถามว่าทำไมนักมานุษยวิทยาจึงไม่ค่อยมีบทบาทนำในการศึกษาเมือง และการสร้างนโยบายเกี่ยวกับเมือง Low เชื่อว่าเหตุผลสำคัญก็คือนักมานุษยวิทยายังขาดการสร้างแนวคิดเกี่ยวกับเมือง

ในขณะที่นักสังคมวิทยา Saskia Sassen นำเสนอความคิดเรื่อง Global City (1991) โดยชี้ว่าความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เมืองขนาดใหญ่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ เช่น นิวยอร์ก ลอนดอน โตเกียว ซึ่งเป็นมหานครของศูนย์กลางเศรษฐกิจโลก มหานครเหล่านี้มีสถาบันการเงิน บริษัทการค้าและธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งส่งสินค้าและบริการไปยังส่วนอื่น ๆ ของโลก ทำให้มหานครทั้งสามแห่งมีอำนาจทางเศรษฐกิจและอำนาจในการควบคุมและบงการวิถีชีวิตของคนด้วยกลไกทางการตลาดและการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ที่ต้องมีตัวชี้วัดและมาตรฐานกลาง ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายจะนำเอาไปปฏิบัติตาม และถูกดึงเข้าไปอยู่ในกฎเกณฑ์ทางการเงินที่เคร่งครัดที่ต้องตอบสนองผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจ ปรากฏการณ์นี้เรียกว่าอุตสาหกรรมทางการเงิน หรือ Financial Industry ธุรกิจข้ามชาติขนาดใหญ่จะแผ่ขยายไปยังประเทศเล็ก ๆ และผูกขาดการค้าด้วยมาตรการต่าง ๆ การลงทุนข้ามชาติที่มาจากประเทศที่มีอำนาจ จะทำให้แรงงานในประเทศที่ยากจนถูกควบคุมและได้ค่าตอบแทนราคาถูก ผลที่ตามมาก็คือ สังคมโลกจะถูกแบ่งช่วงชั้นที่ไม่เท่ากัน ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจจะได้ประโยชน์เหนือกว่าประเทศที่ยากจนจำนวนมาก

ประเด็นเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์และการข้ามพรมแดนชาติ เป็นเรื่องที่ได้ได้รับความสนใจในทศวรรษ 1990 ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีวิทยาของนักมานุษยวิทยาที่มีได้ศึกษาชุมชนแบบโดดเดี่ยว แต่มองว่าท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องกับระดับชาติและเครือข่ายข้ามชาติ (supra-local processes)

ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเมือง การศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณนาแบบหลายพื้นที่ (multi-sited ethnography) หรือการศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นว่ามนุษย์มีชีวิตอยู่ในพื้นที่ทางสังคมหลาย ๆ แบบที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งนักมานุษยวิทยาจะต้องติดตามคนที่ถูกศึกษาไปตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อที่จะมองเห็นเครือข่ายทางสังคมที่กว้างขวาง และเห็นว่าคนแต่ละคนมีกิจกรรมทางสังคมในหลายรูปแบบและเกิดในหลายพื้นที่ การศึกษาแนวนี้จึงถูกนำมาใช้ศึกษาสังคมเมือง (Marcus, 1995) ตัวอย่างการศึกษาของ Linda J. Seligmann (2004) อธิบายให้เห็นว่าแม่ค้าริมถนนในเมืองของเปรูมีเครือข่ายทางสังคมที่กว้างขวางตั้งแต่ระดับท้องถิ่นของตัวเองไปจนถึงชุมชนอื่น ๆ ในเทือกเขาแอนดีสที่อยู่ห่างไกล นักมานุษยวิทยาต้องติดตามแม่ค้าเหล่านี้ไปตามที่ต่าง ๆ เพื่อที่จะพุดคุยแบบส่วนตัวและสังเกตการทำกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่และสถานที่ที่แตกต่างกัน

ช่วงทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา การอธิบายชีวิตคนในเมืองเริ่มหันมาสนใจพลวัตของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและความซับซ้อนของการดำเนินชีวิตในเมืองซึ่งถูกควบคุมด้วยเครือข่ายอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของผู้คนในมิติที่ถูกซ่อนเร้นมากขึ้น (Brettell, 2000) และมีได้มองชีวิตเมืองในสังคมตะวันตกเท่านั้น แต่ยังขยายความสนใจไปในพื้นที่อื่น ๆ ของทวีปเอเชีย อเมริกาใต้ และแอฟริกา (Goldstein, 2004; Alexander, 2006; Lazar, 2008; Hansen, 2012; Fassin, 2013; Peterson, 2014; Zeiderman, 2016) ยกตัวอย่างเช่นในการศึกษาของ Mary Jo Deegan (2002) ชี้ให้เห็นโครงสร้างอำนาจในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมแบบรักต่างเพศ ซึ่งให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ชายผิวขาวชนชั้นกลางในตะวันตก ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอำนาจชั้นนำและครอบงำให้สังคมดำเนินไปตามบรรทัดฐานแบบชายเป็นใหญ่ ส่งผลให้กลุ่มคนที่ไม่ได้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานดังกล่าวถูกปิดกั้นจากโอกาสทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้หญิง คนผิวดำ กลุ่มชาติพันธุ์ แรงงานต่างด้าว ผู้อพยพ กลุ่มคนจน และ

กลุ่มเพศนอกรอบ ข้อโต้แย้งดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมเมืองถูกสร้างขึ้นบนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ถูกผลิตซ้ำภายใต้ระบบเหตุผลนิยมแบบวิทยาศาสตร์ที่สร้างกฎเกณฑ์ให้มนุษย์เชื่อมั่นในการแบ่งแยกคู่ตรงข้ามระหว่างความดีและความเลว ในความคิดของ Deegan มิได้มองว่าวัฒนธรรมเมืองเป็นผลผลิตของการเปลี่ยนผ่านจากสังคมจารีตประเพณีไปสู่ความทันสมัยหรือความเจริญรุ่งเรือง หากแต่เป็นผลผลิตของโครงสร้างอำนาจที่เติบโตขึ้นในระบบเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ (Goldberg, 2012: 208)

Deborah Stevenson (2003) อธิบายว่าการศึกษาเมืองในมุมมองทางสังคมวิทยา ให้ความสนใจในประเด็นเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมทางสังคม ซึ่งเมืองจะเปรียบเสมือนที่บ่มเพาะและหล่อเลี้ยงให้ความไม่เท่าเทียมของคนดำรงอยู่ในโครงสร้างของอำนาจที่เกิดจากระบบทุนนิยมอุตสาหกรรม ดังนั้น นักสังคมวิทยาจึงศึกษาสังคมเมืองในฐานะเป็นโครงสร้างของการกดขี่ข่มเหงและกระบวนการทำให้คนกลายเป็นชายขอบที่มีการแบ่งชนชั้น ความเหลื่อมล้ำทางเพศ และอคติทางชาติพันธุ์ ในขณะที่นักวิชาการด้านวัฒนธรรมศึกษา ให้ความสนใจสังคมเมืองในฐานะเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เปิดโอกาสให้คนกลุ่มต่าง ๆ สร้างสรรค์และขับเคลื่อนความปรารถนาและความต้องการของตัวเอง เมืองจึงเปรียบเสมือนพื้นที่ของชีวิตที่มีคนกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาใช้ประโยชน์และสร้างความหมาย Rosalyn Deutsche (1996) กล่าวว่าเมื่อการศึกษาทางวัฒนธรรมท้าทายแนวคิดทฤษฎีของนักสังคมวิทยาที่มองเมืองในเชิงโครงสร้าง ส่งผลให้การศึกษาศังคมเมืองมีการนำกรอบแนวคิดทฤษฎีจากศาสตร์ต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานกัน และนำไปสู่การวิพากษ์สังคมและวัฒนธรรมเมืองในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุนทรียภาพของชีวิตเมือง การพัฒนาจัดระเบียบเมือง การสร้างความหมายให้กับเมือง ไปจนถึงการเมืองและความขัดแย้งในการใช้พื้นที่เมือง

การศึกษาปัญหาที่อยู่อาศัยในเมือง ของ Susan Saegert (2016) ชี้ให้เห็นความแตกต่างของระบบทุนนิยม 2 แบบ คือทุนนิยมอุตสาหกรรม (industrial capitalism) และทุนนิยมเสรีนิยมใหม่ (neoliberal capitalism) ในระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมจะมองว่าชนชั้นแรงงานคือกลุ่มคนที่ยากจน และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่วนระบบทุนนิยมเสรีนิยมใหม่จะมองว่าแรงงานคือผู้ที่ไม่มีรายได้เพียงพอสำหรับการซื้อทรัพย์สินส่วนตัว Nina Glick Schiller และ Ayse Çaglar (2011) อธิบายว่าความเชื่อมโยงระหว่างความเป็นท้องถิ่นกับความเป็นสังคมโลก สามารถศึกษาได้จากกระบวนการอพยพย้ายถิ่นของคน กล่าวคือลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในเมืองแต่ละแห่งจะมีรากฐานมาจากผู้อพยพที่ย้ายเข้ามาดำรงชีวิตในเมืองภายใต้เงื่อนไขทางการเมืองและเศรษฐกิจ ขณะเดียวกัน กฎระเบียบของผู้มีอำนาจที่ใช้ปกครองเมืองในแต่ละแห่ง ก็ มีผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของผู้อพยพ

ในการศึกษาของ Simon Cheng และ Kathryn J. Lively (2009) Simon Cheng และ Joshua Klugman (2010) นำทฤษฎีคนชายขอบ ของ Robert Park มาศึกษาชีวิตของเยาวชนอเมริกันที่เป็นลูกผสมทางเชื้อชาติและการดำรงอยู่ในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งพบว่าเยาวชนเหล่านี้เผชิญหน้าทั้งความวิตกกังวลในบุคลิกภาพและการมีโอกาเข้าถึงกลุ่มเพื่อนที่หลากหลายในระดับที่แตกต่างกัน หมายถึงผลกระทบทางสังคมและจิตใจของเยาวชนลูกครึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นแบบเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของประวัติศาสตร์การเหยียดหยามและอคติทางเชื้อชาติ ในการศึกษาของ Melissa R. Herman (2009) พบว่านักเรียนที่เป็นลูกครึ่งลาตินอเมริกันและแอฟริกันอเมริกันค่อนข้างมีการศึกษาต่ำกว่านักเรียนที่เป็นอเมริกันผิวขาวและลูกครึ่งเอเชียอเมริกัน อย่างไรก็ตาม Goldberg (2012) ตั้งข้อสังเกตว่าปรากฏการณ์ลูกครึ่งทางวัฒนธรรมมิได้เกิดขึ้นในสังคมอเมริกันเท่านั้น แต่ปัจจุบันนี้ยังพบได้ทั่วโลกและเป็น

ปรากฏการณ์ระดับข้ามชาติที่นักวิชาการสาขาต่าง ๆ จำเป็นต้องพัฒนากรอบแนวคิดทฤษฎีใหม่ ๆ มาใช้ศึกษาวิเคราะห์

ในหมู่นักมานุษยวิทยา การศึกษาชีวิตคนเมืองเริ่มเป็นประเด็นที่มีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะในยุคของการทำให้โลกเป็นสังคมเดียวกันภายใต้ระบบเสรีนิยมใหม่และทุนนิยมข้ามชาติ นักมานุษยวิทยาไม่สามารถมองวัฒนธรรมของคนแบบแยกส่วนหรือตัดขาดจากเครือข่ายความสัมพันธ์แบบข้ามพื้นที่และเวลา หรือกล่าวได้ว่าการศึกษาชีวิตเมืองสมัยใหม่ เป็นสิ่งที่นักมานุษยวิทยาไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และไม่สามารถมองพื้นที่เมืองเป็นเพียง “หมู่บ้าน” ของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งเพียงโดด ๆ วิธีการศึกษาชีวิตคนในเมืองจึงไม่อาจนำวิธีการเดิม ๆ ที่เคยใช้ศึกษาชีวิตคนในหมู่บ้านชนบทที่ห่างไกลมาใช้ได้อีกต่อไป แต่ต้องเป็นการศึกษาภายใต้มิติเครือข่ายสังคมที่ซับซ้อนที่คนกลุ่มต่าง ๆ สร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Jones and Rodgers, 2016) Anthony Leeds (1994) เคยกล่าวว่า ความเป็นเมืองส่งผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ของคนและลักษณะของการสร้างครอบครัวและสายสัมพันธ์ในเครือญาติ การดำเนินชีวิตในเมืองจะส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวมีปฏิบัติการทางสังคมที่แตกต่างกัน

บทส่งท้าย

ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ประชากรมนุษย์ส่วนใหญ่ประมาณสองในสามอาศัยอยู่ในเขตเมือง (Toulson, 2015) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาชีวิตคนเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและมองข้ามไม่ได้ เท่าที่ผ่านมามีความสนใจของนักวิชาการที่ศึกษาสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏขึ้นในเมือง วางอยู่บนกรอบความคิดทฤษฎีและกระบวนทัศน์ที่แตกต่างกัน เริ่มตั้งแต่อิทธิพลของทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมที่มอง “เมือง” ในฐานะประจักษ์พยานของความทันสมัยและอารยธรรม ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมที่มองเมือง

เป็นพื้นที่ของการปรับตัวในการดำรงชีพของมนุษย์ ทฤษฎีมาร์กซิสต์มองเมืองในฐานะผลผลิตของระบบทุนนิยมที่มีการแบ่งแยกชนชั้นระหว่างแรงงานกับนายทุน ทฤษฎีคนชายขอบที่ศึกษาชีวิตคนจนในเมืองที่มีความแปลกแยกและโดดเดี่ยว ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่พยายามอธิบายหน่วยต่าง ๆ ในสังคมที่มีหน้าที่ที่ค้ำจุนซึ่งกันและกัน ทฤษฎีกระบวนการกลายเป็นเมืองที่อธิบายการอพยพย้ายถิ่นของชาวนาชนบทเข้าไปเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมในเมือง ทฤษฎีเครือข่ายสังคมพยายามวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจของคนกลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในเมือง ทฤษฎีอัตลักษณ์ อธิบายลักษณะทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ทฤษฎีโลกาภิวัตน์พยายามวิเคราะห์บริบททางเศรษฐกิจและการเมืองระดับโลกที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของคนเมือง ทฤษฎีต่าง ๆ เหล่านี้มีการนำมาใช้ร่วมกันในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาบางอย่าง ซึ่งนักวิชาการในแต่ละช่วงสมัยจะนำมาทบทวนตรวจสอบเพื่อชี้ให้เห็นข้อจำกัดและคุณูปการของทฤษฎี

Toulson (2015) ตั้งข้อสังเกตว่ามีกระบวนการที่ต่างกัน 2 แบบที่นักวิชาการใช้ศึกษาชีวิตคนเมือง แบบแรก คือ กระบวนการ Urban Determinism หรือการเชื่อว่า “เมือง” เป็นตัวกำหนดแบบแผนชีวิตคน ส่วนกระบวนการที่สอง คือ เมืองเป็นเพียงบริบทที่คนแต่ละคนต่างมีแบบแผนการดำเนินชีวิตของตัวเอง กระบวนการที่แตกต่างกันสองแบบนี้ไม่ว่าจะมองเมืองในฐานะ “ตัวกำหนด” หรือ “บริบท” นำไปสู่การอธิบายชีวิตคนเมืองที่ต่างกันแต่ก็ยังมีข้อจำกัด แม้ว่านักวิชาการด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาจะนำเทคนิคการทำงานทางชาติพันธุ์วรรณามาใช้ในการศึกษา ซึ่งช่วยให้เห็นรายละเอียดของประสบการณ์ชีวิตคนกลุ่มต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่สิ่งที่จำเป็นต้องพิจารณาและตั้งคำถามต่อไปคือ การมีชีวิตอยู่ในเมืองที่ทันสมัย คนกลุ่มต่าง ๆ จะมีสิทธิในความเป็นพลเมืองและสิทธิตามกฎหมายในการใช้พื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ เช่น การขอใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อแสดงงานศิลปะ การ

แสดงความคิดสร้างสรรค์ โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ เพศภาวะ ชนชั้น และ ชวงวัย ถ้าแนวโน้มในอนาคตมีความรุนแรงในการกีดกันและขัดแย้งใน การใช้พื้นที่เมือง เช่น นายทุนโล่หรือชุมชนยากจนเพื่อนำที่ดินมาสร้าง ศูนย์การค้าและโรงแรม ความไม่ลงรอยของการอยู่ร่วมกันระหว่างแรงงาน ต่างชาติกับชุมชนดั้งเดิมในเขตเมือง นักวิชาการควรจะศึกษาวิจัยประเด็น เหล่านี้ด้วยกระบวนการที่ศรัทธาอย่างไรต่อไป

บรรณานุกรม

Alexander, Jeffrey C. 2006. *The Civil Sphere*. New York: Oxford University Press.

Anderson, Nels. 1923. *The Hobo: The Sociology of the Homeless Man*. Chicago: University of Chicago Press.

Bart, Pauline B. 1971. "Sexism and Social Science: From the Gilded Cage to the Iron Cage, or, the Perils of Pauline," *Journal of Marriage and Family* 33(4): 734-745.

Bannerji, Himani. 2005. "Building from Marx: Reflections on Class and Race," *Social Justice* 32 (4): 144-160.

Brettell, Caroline B. 2000. "Urban History, Urban Anthropology, and the Study of Migrants in Cities," *City & Society* XIII 121: 129-138.

Brown, Nina. 2002. Robert Park and Ernest Burgess, Urban Ecology Studies, 1925. CSISS Classics. Retrieved from <https://escholarship.org/uc/item/6f39q98d#main>.

(December 27, 2017)

- Cavan, Ruth Shonle. 1928. *Suicide*. Chicago: University of Chicago Press.
- Cavan, Ruth Shonle. 1953. *The American Family*. New York: Thomas Y. Crowell.
- Cheng, Simon and Joshua Klugman. 2010. "School Racial Composition and Biracial Adolescents' School Attachment," *Sociological Quarterly* 51(1): 150–178.
- Cheng, Simon and Kathryn J. Lively. 2009. "Multiracial Self-Identification and Adolescent Outcomes: A Social Psychological Approach to the Marginal Man Theory," *Social Forces* 88(1): 61–98.
- Childe, V. Gordon. 1936. *Man Makes Himself*. London: Watts and Co.
- Childe, V. Gordon. 1950. The Urban Revolution. *Town Planning Review* 21: 3-17.
- Clark, Brett and Foster, John B. 2006. "The Environmental Conditions of the Working Class," *Organization & Environment* 19(3): 375-388.
- Coburn, Elaine. 2014. "Nothing Human Is Alien to Me: Rethinking Historical Materialism and Socialism," *The Journal of the Society for Socialist Studies* 10(1): 1-30.
- Collins, Patricia Hill. 1986. "Learning from the Outsider Within: The Sociological Significance of Black Feminist Thought," *Social Problems* 33(6): S14–S32.

- Cox, Kevin R. 1976. "Social Justice in the City, by David Harvey," *Geographical Analysis*. 8 (3): 333–337.
- Cressey, Paul Goalby. 1928. *The Taxi Dance Hall: A Sociological Study in Commercialized Recreation and City Life*. Chicago: University of Chicago Press.
- Davis, Kingsley. 1965 (2000). The urbanization of the human population, in R. LeGates and F. Stout (eds) *The City Reader*. London and New York: Routledge.
- Dear, Michael. 2012. "Los Angeles and the Chicago School: Invitation to a Debate". *The Urban Sociology Reader*. London: Routledge Urban Reader Series.
- Deegan, Mary Jo. 2002. *Race, Hull-House, and the University of Chicago*. Westport, CT: Praeger.
- Donald, James. 1992. "Metropolis: the City as Text". in R. Bocoock and K. Thompson (eds), *Social and Cultural Forms of Modernity*. Cambridge: Polity.
- Deutsche, Rosalyn. 1996. *Evictions: Art and Spatial Politics*. Cambridge, MA and London: MIT Press.
- Durkheim, Emile. 1951 [1897]. *Suicide: A Study in Sociology*. New York: The Free Press.
- Eddy, Elizabeth M. ed. 1968. *Urban Anthropology: Research Perspectives and Strategies*. Athens: Distributed by University of Georgia Press
- Engels, Frederick. 1975. "The Condition of the Working Class in England". in *The Collected Works of Karl Marx and*

Frederick Engels: Volume 4, pp. 295–596. New York: International Publishers.

Fassin, Didier. 2013. *Enforcing Order: An Ethnography of Urban Policing*. Cambridge: Polity.

Folbre, Nancy. 2009. *Greed, Lust and Gender: A History of Economic Ideas*. New York: Oxford University Press.

Fox, Richard G. 1972. "Rationale and Romance in Urban Anthropology," *Urban Anthropology* 1(2): 205-233.

Fox, Richard G. 1977. *Urban Anthropology: Cities in Their Cultural Settings*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Glick Schiller, Nina. and Çaglar, Ayse. (eds) 2011. *Locating Migration: Rescaling Cities and Migrants*. London, Ithaca, N.Y.: Cornell University Press.

Gluckman, Max. 1961. Anthropological problems arising from the African industrial Revolution. In Aidan Southall (ed.). *Social Change in Modern Africa*. London: Oxford University Press.

Goldberg, Chad Alan. 2012. "Robert Park's Marginal Man: The Career of a Concept in American Sociology," *Laboratorium* 4(2): 199-217.

Goldberg, Milton M. 1941. "A Qualification of the Marginal Man," *Theory. American Sociological Review* 6(1): 52–58.

Goldstein, Daniel M. 2004. *The Spectacular City: Violence and Performance in Urban Bolivia*. Durham: Duke University Press.

- Goode, Judith. 1990. "A Warm Welcome to the Neighborhood: Community Responses to the Immigrants," *Urban Anthropology* 19: 125-153.
- Gulick, John. 1975. "The City as Microcosm of Society," *Urban Anthropology* 17: 365-387.
- Gutkind, P. W. C. 1983. New directions in Urban Anthropology. In Ghaus Ansari and Peter J. M. Nas (eds.). *Town Talk: The Dynamics of Urban Anthropology*. Leiden: Brill.
- Hacker, Helen Mayer. 1951. "Women as a Minority Group," *Social Forces* 30(1): 60-69.
- Hacking, Ian. 2002. *Historical Ontology*. Cambridge: Harvard University Press.
- Hannerz, Ulf. 1980. *Exploring the City: Inquiries toward an Urban Anthropology*. New York: Columbia University Press.
- Harvey, Davis. 1973. *Social Justice and the City*. Baltimore: Edward Arnold and the Johns Hopkins University Press.
- Hansen, Thomas Blom. 2012. *Melancholia of freedom: Social life in an Indian township in South Africa*. Princeton: Princeton University Press.
- Herman, Melissa R. 2009. "The Black-White-Other Achievement Gap: Testing Theories of Academic Performance among Multiracial and Monoracial Adolescents," *Sociology of Education* 82(1): 20-46.

- Herzfeld, Michael. 1987. *Anthropology Through the Looking Glass: Critical Ethnography at the Margins of Europe*. Cambridge and New York: Cambridge University Press.
- Hochschild, Arlie Russell. 1973. "A Review of Sex Role Research," *American Journal of Sociology* 78(4): 1011–1029.
- Hughes, Everett C. 1945. "Dilemmas and Contradictions of Status," *American Journal of Sociology* 50(5): 353–359.
- Hughes, Everett C. 1949. "Social Change and Status Protest: An Essay on the Marginal Man," *Phylon* 10(1): 58–65.
- Jones, G.A. and Rodgers, D. 2016. Anthropology and the city: Standing on the shoulders of giants? *CUS Working Paper Series* 21.
- Lazar, Sian. 2007. *El Alto, Rebel City: Self and Citizenship in Andean Bolivia*. Durham: Duke University Press.
- Lee, Jennifer and Frank D. Bean. 2003. "Beyond Black and White: Remaking Race in America," *Contexts* 2(3): 26–33.
- Leeds, Anthony. 1972. "Urban anthropology and Urban Studies," *Urban Anthropology Newsletter* 1(1): 4-5.
- Leeds, Anthony. 1994. *Cities, Classes, and the Social Order*. Ithaca: Cornell University Press.
- Leeds, Anthony. 1980. Towns and villages in society: hierarchies of order and cause. In Thomas W Collins. Eds. *Cities in a Larger Context*. Athens, Georgia: University of Georgia Press.

- Lewis, Oscar. 1965a. "Further Observation on the Folk-Urban Continuum and Urbanization with Special Reference to Mexico City". In Philip M. Hauser and Leo F. Schnore (eds.), *The Study of Urbanization*, pp. 491-503. New York: Wiley.
- Lewis, Oscar. 1965b. "Mother and Son in a Puerto Rico Slum: Felicita," *Harper's Magazine* 231: 71-84.
- Lewis, Oscar. 1966. "The Culture of Poverty," *Scientific American* 215(4): 19-25.
- Liu, Xin. 2002. "Urban anthropology and the "Urban question" in China," *Critique of Anthropology* 22 (2): 109-132.
- Low, Setha. 1996. "The Anthropology of Cities: Imagining and Theorizing the City," *Annual Review of Anthropology* 25: 383-409.
- Low, Setha. 1997. *Theorizing the City: Critique of Anthropology* 17: 403- 409.
- Low, Setha. 2003. "The Anthropology of Cities: Imagining and Theorizing the City," *Annual Review of Anthropology* 25(1): 383-409
- Mangin, William (Ed). 1970. *Peasants in Cities: Readings in the Anthropology of Urbanization*. Boston: Houghton Mifflin.
- Marcus, George E. 1995. "Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography," *Annual Review of Anthropology*, 24: 95-117.

- Mumford, Lewis. 1961. *The City in History: Its Origins, its Transformations and its Prospects*. London: Secker and Warburg.
- Park, Robert Ezra. 1915. "The City: Suggestions for the Investigation of Human Behavior in the City Environment," *American Journal of Sociology* 20(5): 577-612.
- Park, Robert Ezra. 1928. Human Migration and the Marginal Man. *American Journal of Sociology* 33(6): 881–893.
- Park, Robert Ezra, Burgess, Ernest W. and McKenzie, Roderick D. 1925. *The City* (1st ed.). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Peterson, Kristin. 2014. *Speculative Markets: Drug Circuits and Derivative Life in Nigeria*. Durham: Duke University Press.
- Pardo, Italo. 1989. "Life, Death and Ambiguity in the Social Dynamics of Inner Naples," *Man*, 24; 103-123.
- Pardo, Italo. 1996. *Managing Existence in Naples: Morality, Action and Structure*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pardo, Italo. and Prato Giuliana B (eds). 2010. *Citizenship and the Legitimacy of Governance Anthropology in the Mediterranean Region*. Farnham: Ashgate.
- Prato, Giuliana B. and Pardo, Italo. 2013. "Urban Anthropology," *Urbanities* 3(2): 80-110.
- Redfield, Robert. 1953a. *The Primitive World and its Transformations*. Ithaca: Cornell University Press.

- Redfield, Robert. 1953b. "The Natural History of the Folk Society," *Social Forces* 31(3): 224-228.
- Redfield, Robert, and Milton B. Singer. 1954. "The Cultural Role of Cities," *Economic Development and Cultural Change* 3(1): 53-73.
- Rollwagen, Jack. 1975. "The City as Context: The Puerto Ricans of Rochester," *Urban Anthropology* 4: 53-59.
- Saegert, Susan. 2016. "Rereading "The Housing Question" in Light of the Foreclosure Crisis," *An International Journal for Critical Geographies* 15(3): 659-678.
- Sanjek, Roger. 1990. "Urban Anthropology in the 1980s: A World View," *Annual Review of Anthropology*, 19: 151-85.
- Sassen, Saskia. 1991. *The Global City: New York, London, Tokyo*. Princeton: Princeton University Press.
- Seligmann, Linda J. 2004. *Peruvian Street Lives: Culture, Power and Economy among Market Women of Cuzco*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.
- Simmel, George 1903(1995). "The Metropolis and Mental Life". in P. Kasinitz (ed.) *Metropolis: Centre and Symbol of our Times*. London: Macmillan.
- Skinner, G. William. 1964 and 1965. "Marketing and social structure in rural China. Parts I, II, and III," *Journal of Asian Studies*, 24(1): 3-44; 24 (2):195-228; 24 (3): 363-99.

- Skinner, G. William (ed.) 1977. *The City in Late Imperial China*. Stanford: Stanford University Press.
- Smith, M. Estellie. 1975. "A Tale of Two Cities: The Reality of Historical Differences," *Urban Anthropology* 4: 61-72.
- Southall, Aidan. ed. 1973. *Urban Anthropology*. New York: Oxford University Press.
- Southall, Aidan. 1983. "Toward a Universal Urban Anthropology". In Ghaus Ansari and Peter J. M. Nas (eds.). *Town Talk: The Dynamics of Urban Anthropology*. Leiden: Brill.
- Starr, Paul D. and Bruce C. Straits. 1984. "Status Inconsistency and Marginality in Malaysia," *Sociological Perspectives* 27(1): 53-84.
- Stevenson, Deborah. 2003. *Cities and Urban Cultures*. Maidenhead, Philadelphia: Open University Press.
- Stonequist, Everett V. 1937. *The Marginal Man: A Study in Personality and Culture Conflict*. New York: Russell & Russell.
- Suttles, Gerald D. 1976. "Urban Ethnography: Situational and Normative Accounts," *Annual Review of Sociology* 2: 1-18.
- Thernstrom, Stephen and Sennett, Richard, eds. 1969 *Nineteenth-Century Cities: Essays in the New Urban History*. London: Yale University Press.
- Thrasher, Frederic M. 1927. *The Gang: A Study of 1,313 Gangs in Chicago*. Chicago: University of Chicago Press.

- Tönnies, Ferdinand. 2002 [1887]. *Community and Society*.
Newton Abbot: David & Charles.
- Toulson, Ruth E. 2015. “Theorizing the City: Recent Research in
Urban,” *Anthropology. Reviews in Anthropology* 44(1):
28-42.
- Veblen, Thorstein. 1919. “The Intellectual Pre-Eminence of
Jews in Modern Europe,” *Political Science Quarterly*
34(1): 33–42
- Wallace, Ruth A. 1975. “Bringing Women In: Marginality in the
Churches,” *Sociological Analysis* 36(4): 291–303.
- Wardwell, Walter I. 1952. “A Marginal Professional Role: The
Chiropractor,” *Social Forces* 30(3): 339–348.
- Wilson, Godfrey. and Wilson, Monica. 1945. *The Analysis of
Social Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wirth, Louis. 1925. *Culture Conflicts in the Immigrant Family*.
Master’s Thesis, University of Chicago.
- Wirth, Louis. 1928. *The Ghetto*. Chicago: University of Chicago
Press.
- Wirth, Louis. 1931. “Culture Conflict and Misconduct”. in *On
Cities and Social Life*. edited by Albert J. Reiss, Jr. 229–
243. Chicago: University of Chicago Press.
- Wirth, Louis. 1938. “Urbanism as a way of Life,” *American
Journal of Sociology* 44: 1-24.

- Wright, Roy Dean and Susan N. Wright. 1972. "A Plea for a Further Refinement of the Marginal Man Theory," *Phylon* 33(4): 361–368.
- Zeiderman, Austin. 2016. *Endangered City: The Politics of Security and Risk in Bogotá*. Durham: Duke University Press.
- Zorbaugh, Harvey W. 1929. *The Gold Coast and the Slum: A Sociological Study of Chicago's Near North Side*. Chicago: University of Chicago Press.

